

יהדות ארצות הברית משתנה: מה על ישראל לעשות כדי לשמר את השותפות

טד ששון ואבישי בן ששון-גורדיס

יהדות ארצות הברית משתנה:

מה צריכה ישראל לעשות כדי

לשמר את השותפות

טד ששון ואבישי בן ששון-גורדיס

יהדות ארצות הברית משתנה: מה צריכה ישראל לעשות כדי לשמר את השותפות

טד ששון ואבישי בן ששון-גורדיס

המכון למחקרי ביטחון לאומי

משימתו של המכון למחקרי ביטחון לאומי (חל"צ) היא לסייע למקבלי ההחלטות וקובעי המדיניות בדרג המקצועי והנבחר בישראל בגיבוש מדיניות שתבצר את עתידה כמדינה בטוחה ומשגשגת, יהודית ודמוקרטית, עם רוב יהודי מוצק וגבולות מוכרים בני-הגנה.

את שורות המכון מאייש צוות חוקרים מגוון, שצבר את ניסיונו במערכת הביטחון, במוסדות השלטון ובאקדמיה, העוסק באורח שיטתי ושוטף בחקר הסוגיות האסטרטגיות הניצבות לפתחה של ישראל.

תכליתן של התובנות העולות מהמחקר וכן מיתר יוזמותיו המגוונות של המכון – כנסים, דיאלוגים אסטרטגיים עם גורמי מחקר וממשל בעולם, הדרכות ופעולות תקשורתיות – היא לבסס המלצות מדיניות מעשיות, שיישומן ישפר את מצבה ומעמדה של מדינת ישראל ובה בעת יפרה את השיח המקצועי והציבורי בסוגיות הביטחון הלאומי של ישראל, בארץ ובזירה הבינלאומית.

קין משפחת רודרמן

קין משפחת רודרמן היא קין אמריקאית משפחתית הפועלת בישראל ובארצות הברית לחיזוק הקשר בין מדינת ישראל ליהדות ארצות הברית, מתוך תפיסה שיהדות ארצות הברית היא נכס אסטרטגי לישראל ולעם היהודי. הקין פועלת באופן אסטרטגי לחיזוק וקידום הקשר באמצעות תוכניות מנהיגות, פעילות ציבורית ומדינית, שיתופי פעולה עם מוסדות מחקר ואקדמיה, העלאת המודעות והנגשת ידע איכותי לציבור הישראלי על יהדות ארצות הברית, אתגריה והקשר שלה עם ישראל.

נערך במקור בשפה האנגלית על ידי אילה גרינברג, המכון למחקרי ביטחון לאומי.
תרגום לעברית: חבר תרגומים
עריכת תרגום והגהה: מירה ילין
הביא לדפוס: עמר ויקסלבאום, המכון למחקרי ביטחון לאומי
עיצוב גרפי: מיכל סמו קובץ, המשרד לעיצוב גרפי, אוניברסיטת תל אביב
עיצוב גרפיקה ועטיפה: שי ליברובסקי, המכון למחקרי ביטחון לאומי
תמונת העטיפה: Keiko Hiromi/AFLO
דפוס: דיגיפריט זהב בע"מ
ISBN: 978-965-7840-32-0
כל הזכויות שמורות © אפריל 2026

המכון למחקרי ביטחון לאומי

חיים לבנון 40

ת.ד. 39950

רמת-אביב

תל אביב 6997556

info@inss.org.il

<http://www.inss.org.il/he>

תוכן העניינים

4	תקציר
5	קווי המדיניות ושיטות הפעולה בישראל כיום
6	המלצות למדיניות
10	סיכום
11	מבוא
13	מגמות בחיי יהדות ארצות הברית
13	מגמות דמוגרפיות
17	מגמות מוסדיות
23	עמדות כלפי ישראל
29	השדולה הפרוישראלית
32	הרקע החברתי והפוליטי בארצות הברית
40	הקהילה היהודית האמריקאית בתהליכי שינוי
42	קווי המדיניות ושיטות הפעולה של ישראל כיום
42	מסגרות מוסדיות
43	תוכניות תמיכה
45	נושאי מדיניות שנויים במחלוקת
47	המלצות למדיניות
48	התחום הדיפלומטי
50	התחום החינוכי
52	התחום הפוליטי
54	תכנון ומימון
56	סיכום

תקציר

הקהילה היהודית האמריקאית תורמת רבות לביטחון הלאומי ולחוסן חברתי של ישראל. היא מפעילה רשת חזקה של ארגונים המסייעים לגייס תמיכה בישראל בזירות הדיפלומטיות והביטחוניות. היא תורמת סכומים עצומים לקידום האומנויות, המדע, הרפואה, החינוך והרווחה החברתית בישראל ומהווה חלק מפסיפס התרבויות המעצבות את החברה הישראלית. מסיבות אלה ועוד, קהילה יהודית אמריקאית חזקה ופרו־ישראלית היא נכס אסטרטגי חיוני למדינת ישראל. ואולם מספר מגמות מצביעות על כך שקהילה זו נחלשת ותמיכתה בישראל נשחקת.

השינויים כוללים:

התרחקות בהיקף נרחב מהקהילה היהודית המאורגנת. תהליך זה קשור למגמות רחבות יותר של חילון והתבוללות. הקהילה היהודית האמריקאית אומנם גדלה, אך הצמיחה הגדולה ביותר נרשמה בקרב הפלחים הפחות מעורבים בקהילה.

היחלשות של מוסדות קהילתיים יהודיים, כפי שמעידים הירידה בחברות בבתי כנסת, הצניחה ברישום למסגרות חינוך יהודי משלים והצמצום במספר התורמים לקמפיינים של הפדרציות היהודיות. מוסדות וארגונים חדשים מוסיפים לקום דרך קבע, אך המגמה הכללית היא של פיצול ושחיקה ביכולת הארגונית.

ירידה בהשתתפות בתוכניות חווייתיות בישראל. בעקבות מגפת הקורונה ומלחמת חרבות ברזל פחת מספרם של צעירים יהודים מהתפוצות שביקרו בישראל בחמש השנים האחרונות בעשרות אלפים ביחס לתחזיות.

מחלוקת גוברת סביב ישראל על רקע הביקורת הנרחבת על ניהול המלחמה בעזה, ובייחוד המספר הרב של נפגעים אזרחים, המחסור בסיוע הומניטרי והמדיניות הישראלית בגדה המערבית. ככלל, החיבור הרגשי לישראל הגיע לרמתו הנמוכה ביותר מזה עשרות שנים, בפרט בקרב הדור הצעיר.

קיטוב מתרחב בין הפלגים הימניים לליברליים בזירת פעילות התמיכה והשדלנות למען ישראל, עם הקצנה משני הצדדים. בשל כך נפגעה ההשפעה הכוללת של רשת השדולה הפרו־ישראלית, שכן המחנות היריבים מבטלים זה את השפעתו של זה.

שינויים אלה בקהילה היהודית האמריקאית מתרחשים בתוך חברה אמריקאית כללית, שנעשתה גם היא מקוטבת יותר מבחינה פוליטית וביקורתית יותר כלפי ישראל. הביקורת הגוברת על ישראל בפוליטיקה האמריקאית היא גם שיקוף של אנטישמיות גוברת וגם תורמת לה, וביטוייה של אנטישמיות זו מחריפים משמאל ומימין גם יחד. הקהילה היהודית האמריקאית ניצבת לפיכך מול אתגרים קשים, לא רק עקב ההיחלשות והפילוג במוסדותיה שלה אלא גם בשל סביבה חיצונית שנעשית עוינת יותר ויותר.

ההחרפה ברגשות שליליים כלפי ישראל, שהתפתחה כה מהר בפוליטיקה ובחברה האמריקאית, היא איום כבד משקל על הברית הישראלית-אמריקאית. בטווח הזמן הקרוב יהודי ארצות הברית מוסיפים להיות נכס בהגנה על הברית, בייחוד בקרב ליברלים ודמוקרטים, אולם המשך השחיקה בתמיכת הציבור היהודי בישראל עלול לסלול עבור המפלגה הדמוקרטית את הדרך להפנות עורף לברית זו באופן גורף.

בטווח הבינוני והארוך, המחיר של היחלשות הקהילה היהודית האמריקאית יהיה גם כלכלי. הרשתות הבלתי פורמליות שמסייעות מאוד לפיתוח המדעי והתעשייתי בישראל ייחלשו, זרם התרומות למגזר השלישי בישראל יצטמצם, אבל את הנזק הגדול ביותר יהיה קשה לכמת: קהילה חלשה יותר ואשר תמיכתה בישראל פחותה תותיר את ישראל מבודדת יותר ברמה הגלובלית, פחות מסוגלת להפעיל עוצמה רכה ופחות בטוחה בתפקידה כמדינת הלאום של העם היהודי.

קווי המדיניות ושיטות הפעולה בישראל כיום

ישראל פועלת מול הקהילות היהודיות בתפוצות דרך שורה של משרדי ממשלה וארגוני מגזר שלישי. תוכניות התמיכה הישראליות בחיים היהודיים בארצות הברית כוללות יוזמות מורשת של הסוכנות היהודית, שבמסגרתן פועלים יותר מ-2,000 שליחים לפדרציות, למחנות קיץ ולמכללות, וכן יותר מ-100 יוזמות של קשר ישיר בין אזורים ובין ערים. ישראל גם מסייעת במימון ותמיכה לפרויקט תגלית – הארגון המביא צעירים יהודים מהתפוצות לסיורים חינוכיים בישראל. היקפה יוצא הדופן של התוכנית והשפעתה המוכחת הפכו אותה לגורם חשוב בהמשכיות היהודית בארצות הברית. השפעה משמעותית ומתמשכת נודעה גם לתוכניות ארוכות טווח במסגרת 'מסע', הכוללות לימודים בישיבה, שנת מעבר או תוכניות חילופי סטודנטים ולימודים לתואר בישראל.

בה בעת קיים מגוון סוגיות שבהן המדיניות הישראלית מאתגרת את היחסים עם יהודי ארצות הברית, ובייחוד עם הרוב הליברלי. המדיניות הנוגעת לפלורליזם דתי בישראל היא מקור מתמשך למחלוקת. הרפורמה במערכת המשפט בהובלת ראש הממשלה בנימין נתניהו ושר המשפטים יריב לוין פילגה לא רק את הישראלים אלא גם את יהודי ארצות הברית לאורך קווים דתיים ופוליטיים דומים. יתרה מכך, מגזרים רחבים בציבור האמריקאי התרחקו מישראל במהלך השנתיים האחרונות, בשל פעולותיה ומדיניותה במלחמת עזה – התפתחויות שעוררו חששות עמוקים גם בקרב רבים מיהודי ארצות הברית. בראיונות שנערכו לצורך הכנת מסמך זה הביעו מנהיגים יהודים תסכול מכך שקובעי מדיניות בישראל אינם מביאים בחשבון את השקפותיהם ותחושותיהם של יהודי ארצות הברית.

המלצות למדיניות

העדויות המצטברות מלמדות שהקהילה היהודית האמריקאית מתמודדת עם אתגרים קהילתיים גדולים, וכי תמיכתה בישראל נחלשת. האחריות העיקרית לחיוניות ולהמשכיות החיים היהודיים בארצות הברית מוטלת על יהדות ארצות הברית עצמה, ועל הארגונים ומנגנוני הנדבנות (פילנתרופיה) שלהם. עם זאת, על מדינת ישראל לתרום כמיטב יכולתה למאמצים אלה ולפעול לטיפול קשרים איתנים בין המדינה היהודית לקהילת התפוצות הגדולה בעולם. מסמך זה מסתמך על 50 ראיונות עם אנשי מפתח בארצות הברית ובישראל ומציע המלצות ויוזמות מדיניות בתחומי הדיפלומטיה, החינוך, הפוליטיקה והתכנון.

התחום הדיפלומטי

• שיקום מעמדה של ישראל בעיני הציבור האמריקאי

יהדות ארצות הברית נטועה בתוך הציבור האמריקאי בכללותו. לפיכך ישראל תידרש למאמץ מקיף לשיקום המוניטין שלה בארצות הברית. מאמץ כזה צריך להתחיל בבחינה מחודשת של חלק מקווי המדיניות הרדיקליים יותר של הממשלה הנוכחית, אשר הרחיקו מעליה רבים מיהודי ארצות הברית ומהציבור האמריקאי בכלל. במבט קדימה על ישראל להימנע מפעולות הפוגעות בצורה קשה באופייה הדמוקרטי, ולפעול בזירה הדיפלומטית להרחבת הסכמי אברהם ולחידוש הדיאלוג עם הפלסטינים. בה בעת צריכה ישראל לנקוט גישה חדשה ומקיפה כלפי התקשורת והדיפלומטיה ציבורית. על הדיפלומטיה הציבורית המחודשת לבטא באופן יוזם את נקודת המבט הישראלית, ליהנות

מתקציב נדיב ולגייס לשורותיה אנשים בעלי הבנה מעמיקה בציבור האמריקאי, על המגוון המאפיין אותו. עליה לעסוק לא רק בתקשורת אסטרטגית אלא גם ביוזמות חילופי רעיונות ושיתופי פעולה בתחומים מגוונים של השכלה גבוהה, מדע, משפט, אומנות וספורט. יש להשקיע גם בבנייה מחודשת של קשרי חברה ותרבות עם הציבור האמריקאי.

• שיקום מעמדה של ישראל בעיני הקהילה היהודית האמריקאית

הסנטימנט הפרו־ישראלי פחת לא רק בקרב הציבור האמריקאי הרחב אלא אפילו בתוך הקהילה היהודית. למרות שרבים מבני הקהילה שיבחו את חוסנה של ישראל ותמכו באופן שבו ניהלה את מלחמת חרבות ברזל, קולות אחרים נעשים ביקורתיים יותר. הם מאמצים את הטענות שישראל ביצעה פשעי מלחמה חמורים ומבטאים חיבור רגשי הולך ופוחת למדינה היהודית. כחלק מהשינוי הכולל שנדרש כדיפלומטיה הציבורית יהיה צורך לכלול בה תוכנית ייעודית לקהילה היהודית. חשוב לנהל מעורבות כזו ברוח של ענווה מכל הצדדים, ותוך רצון אמיתי לשמוע ולהבין מגוון רחב של השקפות.

תחום החינוך

• החזרת התוכניות המעניקות חוויה ישראלית להיקפן המקורי

ב־25 השנים האחרונות הוכח כי החינוך החווייתי בישראל הוא אמצעי אפקטיבי ליצירת חיבור עם פלחים בקהילה היהודית האמריקאית הנוטים להתבוללות, אולם שיעור ההשתתפות בתוכניות אלו צנח מאוד בעקבות מגפת הקורונה והמלחמה. על ישראל לתמוך בפרויקט תגלית ובגופים נוספים המארגנים טיולים חווייתיים קצרים בישראל – לרבות תוכנית RootOne החדשה לבני נוער – כדי לשוב למספרים המקוריים במהירות האפשרית.

• ביסוס ישראל כמרכז עולמי להשכלה גבוהה

בה בעת יש להרחיב במידה ניכרת את המסגרות החווייתיות ארוכות הטווח. מסגרות אלה כוללות תוכניות למכינה בשנת מעבר וללימודים אקדמיים בישראל, בעיקר בתוכניות חילופין במסגרת רישום למוסדות אמריקאיים. המכשולים העיקריים להרחבת תוכניות אלה הם שיווק, עלות התוכניות ואיכותן, אולם ניתן להתגבר על כולם באמצעות השקעה מתמשכת. יעד סביר שאליו יש לכוון הוא הגעתם מדי שנה של כעשרת אלפים צעירים יהודים אמריקאים לשנת מכינה – נתון הדומה בהיקפו למספר הישראלים המשתתפים בתוכניות שירות לאומי ובתוכניות קדם־צבאיות. במקביל יש להרחיב גם תוכניות לתואר

מלא בישראל או לתואר משותף עם מוסד אמריקאי במסלולים לתואר ראשון ושני שיילמדו באנגלית, על מנת לבסס את ישראל כמרכז עולמי להשכלה גבוהה עבור בני העם היהודי.

• הרחבת ההזדמנויות לישראלים ללמוד על יהדות ארצות הברית

ישראלים מבטאים תחושה עזה של קרבה ליהודי התפוצות ורצון לטפח קשרים עימם, אולם נטייה זו עומדת בסתירה לידע מוגבל בדרך כלל על החיים היהודיים בתפוצות, כולל בארצות הברית. יש להציע סיורים לימודיים בקהילות יהודיות בארצות הברית ולהפוך אותם לנוהג קבוע עבור נבחרי ציבור ישראלים ומעגל מתרחב של מעצבי דעת קהל כמו עיתונאים, נשיאי אוניברסיטאות, מנהיגים עסקיים וראשי מוסדות רפואה ותרבות. נוסף על כך, על המדינה ליזום פעילות חינוכית רחבת היקף שתעסוק ביהדות התפוצות בבתי הספר התיכוניים בישראל, במכללות קדם-צבאיות, בתוכניות שירות לאומי ובצה"ל, וכן דרך יוזמות של חברה אזרחית. יש מקום לנצל אמצעי תקשורת כמו טלוויזיה, קולנוע ועוד כדי לעודד ולקדם חשיפה ציבורית רחבה לחיים היהודיים בארצות הברית.

התחום הפוליטי

• הרחבת הדיאלוג לטווח רחב של ארגוני הסברה ותמיכה פרו-ישראליים

הירידה בהשפעתם של ארגוני השדולה הפרו-ישראלית נובעת משילוב של מגמות מאקרר- חברתיות, לרוב מחוץ לשליטת המוסדות הקהילתיים, אך גם של פילוג פנימי בין מחנות הימין, המרכז והליברלים. למרות שהגיוון הפוליטי הוא אחת הסיבות להשפעה המצטמצמת, יש לו גם פן חיובי, שכן הוא מבטיח ליהודי ארצות הברית מגוון ערוצים לקידום סדרי העדיפויות שלהם ומאפשר לרשת הפרו-ישראלית כולה ליצור חיבורים עם רוב הפלגים בפוליטיקה האמריקאית, שגם היא חווה קיטוב גובר. מכיוון שלא ניתן להחזיר את המצב לקדמותו – לימי השדולה הפרו-ישראלית המאוחדת – גורמים ממשלתיים ולא-ממשלתיים בישראל צריכים לשאוף לקיים מערכות יחסים עם כלל הגורמים הפרו-ישראליים שמרכיבים את הרשת הפרו-ישראלית, תוך עידוד ארגונים בימין ובשמאל למתן את עמדותיהם הקיצוניות יותר.

• שיפור מנגנוני ההתייעצות עם ראשי הקהילה היהודית האמריקאית

בדיוק כשם שישראל צריכה לפנות למגוון רחב יותר של ארגוני שדולה בארצות הברית, כך עליה לשאוף להרחבת ההזדמנויות של יהודים אמריקאים להביע את דעותיהם בתוך גופי הממשל של ישראל. קיימות מספר דרכים למיסוד ולאסדרת ייצוגם של יהודי ארצות

הברית. ניתן להקים גוף רשמי בחסות נשיא המדינה, או למסד את ההשתתפות של ארגונים יהודיים גדולים בתפוצות במספר מסגרות עבודה של הכנסת (למשל בוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות). אפשרות נוספת היא הקמת ועדה בין-פרלמנטרית של חברי כנסת וראשי ארגונים יהודיים בינלאומיים גדולים. מסגרות אלה לא יכללו זכויות הצבעה למי שאינם אזרחי ישראל.

זאת ועוד, יש צורך בהקמת גוף מקצועי ברמת משרד ממשלתי (למשל משרד החוץ, המשרד לעניינים אסטרטגיים), שיעץ לממשלה באופן שוטף ובדרגים הגבוהים ביותר ויספק הערכות בדבר ההשלכות של החלטות הממשלה על יהדות התפוצות.

תכנון ומימון

• קביעת אסטרטגיה לאומית למאבק באנטישמיות

למרות שישראל חתומה על הברית הבינלאומית לשימור זכר השואה (IHRA), היא בין המדינות החתומות היחידות שלא אימצו אסטרטגיה לאומית למאבק באנטישמיות. אימוץ מדיניות כזו ימחיש את מחויבותה של ישראל למאבק באנטישמיות בהתאם לחוק הלאום, ואת הסולידריות שלה עם הקהילות היהודיות בתפוצות. האסטרטגיה הלאומית של ישראל בנושא אנטישמיות צריכה להתמקד בעיקר בפנייה כלפי חוץ ובדרכים להטיל אחריות למאבק באנטישמיות על מדינות וארגונים לא-ממשלתיים, בעזרת מהלכים שמוטב כי ייעשו על ידי מדינה ריבונית ולא על ידי ארגוני תפוצות. האסטרטגיה תידרש גם לבחון אם המדיניות הישראלית מאפשרת לגורמים אנטישמיים מימין ומשמאל לזכות בקהלים חדשים ולהרחיב את השפעתם. יש לגבש את האסטרטגיה תוך התייעצות עם ארגונים יהודיים בתפוצות. עליה להיות ניטרלית ככל האפשר מבחינה פוליטית, ויש לפתח אותה כדי להפעילה בהתמדה ללא קשר לזהות הממשלה בישראל.

• יצירת מסגרת תקציב ותכנון לטווח הארוך

ארגונים ממשלתיים ולא-ממשלתיים בישראל הפועלים בנושאים הקשורים ליהדות ארצות הברית מתנהלים כמעט ללא אסטרטגיה משותפת, ובחוסר דאואת תקציבית. כדי ליישם ביעילות את היוזמות המתוארות במסמך זה יידרשו תכנון ארוך טווח, תיאום משופר ומימון קבוע וסדיר. יש להקצות תקציב רב-שנתי לדיפלומטיה ציבורית, להשכלה גבוהה וחובייטית בישראל ולחינוך ישראלים בנושא יהדות התפוצות. מימון נוסף יידרש גם לפיתוח וליישום אסטרטגיה לאומית למאבק באנטישמיות. יש ללוות כל מימון כזה בהוראות חוק המחייבות

התייעצויות סדירות בין הגופים הממשלתיים והלא־ממשלתיים המרכזיים בתחום, לצורך תיאום ותכנון אסטרטגי.

סיכום

ישראל מפיקה תועלת מקהילה יהודית אמריקאית חזקה ומשגשגת, הממשיכה לתמוך באינטרסים הלאומיים המרכזיים של המדינה היהודית. ואולם קהילה זו מראה סימנים רבים להיחלשות פנימית ולהידרדרות במעמדה החברתי, ואין לראות עוד בקונצנזוס המוחלט כמעט של תמיכתה בישראל דבר המובן מאליו. מסמך זה מציג אסטרטגיה לאומית לשמירה על חיוניות הקהילה היהודית האמריקאית ולהבטחת קשריה העתידיים עם מדינת ישראל. הברית של ישראל עם הקהילה היא נכס לביטחון הלאומי ואחד מעמודי התווך של היותה מדינת הלאום הדמוקרטית של העם היהודי. בעזרת חזון, השקעה ועבודה קשה תוכל ישראל לתרום תרומה חיונית לעתיד יהדות ארצות הברית ולברית בין שתי הקהילות היהודיות הגדולות בעולם.

מבוא

מאז הקמת מדינת ישראל תרמה הקהילה היהודית האמריקאית תרומה חיונית לביטחון הלאומי ולחוסן חברתי של המדינה. הקהילה מילאה תפקיד מרכזי בחיים הציבוריים בארצות הברית וסייעה לעצב את תפיסת ישראל בעיני הציבור האמריקאי ואת האינטרסים האמריקאיים כפי שהם נוגעים אליה. הקהילה בנתה רשת חזקה של ארגונים לקידום הברית בין ארצות הברית לישראל, ובכלל זאת הבטחת סיוע דיפלומטי וביטחוני לישראל, שהיה חיוני גם במהלך מלחמת חרבות ברזל. היא מגייסת סכומים עצומים עבור המגזר השלישי בישראל ותורמת במידה ניכרת לרווחה חברתית, למדע, לרפואה, לאומנויות ולהשכלה גבוהה בישראל. הקהילה היא חלק מפסיפס התרבויות היהודיות המעצבות את החברה הישראלית ותורמת לחיזוק ערכים ליברליים ולפלורליזם דתי.

ישראל מסתמכת כבר שנים רבות על קהילה יהודית אמריקאית חזקה ומשגשגת וצופה שכך יהיה גם בעתיד, אולם יהדות ארצות הברית עוברת שינויים הפוגעים במרקם הקהילתי, שוחקים את התמיכה בישראל ומאיימים על עתיד השותפות בינה לבין ישראל. שינויים אלה כוללים התרחקות של רבים מהקהילה המאורגנת, היחלשות מוסדות קהילתיים, פילוג מעמיק סביב ישראל וירידה בהשפעה הפוליטית. זאת ועוד, שינויים אלה מתרחשים בחברה אמריקאית שנעשית יותר אנטישמית ופחות ידידותית כלפי ישראל. בראייה כוללת, התפתחויות אלו מלמדות על קהילה יהודית אמריקאית החווה חוסר יציבות, ואשר עתידה אפוף חוסר הוודאות מציב לישראל אתגר אסטרטגי.

לישראל מקורות השפעה מוגבלים על נסיבות אלה. היא אינה יכולה לשנות בכוחות עצמה את המגמות ביהדות ארצות הברית, אבל היא יכולה לתרום ולהציע תמיכה בכל דרך אפשרית. מאז הקמת המדינה החדירה ישראל ביהדות האמריקאית תחושות של גאווה וביטחון, והייתה מקור למשמעות ותכלית עבור חברי הקהילה. מאז שנות ה-2000 ישראל היא גם אתר חשוב לחוויות חינוכיות ומעצבות. הקהילה היהודית האמריקאית זקוקה לתחושות אלו יותר מתמיד, ועל ישראל לשאוף להעמיק אותן בשנים הבאות.

ישראל צריכה גם לשאוף להימנע מגרימת נזק מיותר. מדיניות ניהול המלחמה והדיפלומטיה הציבורית של ישראל הרחיקו מעליה בשנים האחרונות חלק מהציבור האמריקאי, ואיתו גם חלק מהציבור היהודי האמריקאי. חלק מפעולותיה של ישראל בנושא האנטישמיות הביאו גם

להתרחקותם של ארגונים יהודיים ממנה. לצד אלה, החלטות מסוימות של ישראל בנושאי דת ומדינה – כמו הכרה מוגבלת בלבד בזרמים שאינם אורתודוקסיים – ממשיכות להיות מקור לדאגה בעיני רבים מיהודי ארצות הברית.

מסמך זה מתאר את השינויים שחווה יהדות ארצות הברית, המטילים צל על עתידה ומפחיתים מיכולתה לתרום כבעבר לביטחון הלאומי של ישראל. בפרקים הפותחים נבחנות מגמות דמוגרפיות ומגמות בפעילות המוסדות הקהילתיים, גישות כלפי ישראל, השדולה הפרו־ישראלית והרקע הפוליטי והחברתי האמריקאי הרחב. בהמשך מתמקד המסמך במדיניות ובשיטות הפעולה הנוכחיות של ישראל כלפי הקהילה היהודית האמריקאית. בסיום מופיעות המלצות למדיניות ולפעולות שישראל צריכה לאמץ, אם ברצונה לתרום לחיזוק חיי הקהילה היהודית בארצות הברית ולשמור על תרומתה לביטחון הלאומי של ישראל.

המסמך נועד בעיקר לקובעי מדיניות, פקידי ממשל ומנהיגי חברה אזרחית בישראל. הוא מתבסס על עבודה שנעשתה בשנים האחרונות במכון למחקרי ביטחון לאומי, ובכלל זה מחקרם של אסף אוריון ושחר עילם שיצא לאור בספר 'יהודי ארצות הברית והביטחון הלאומי של ישראל' (2018), ועל מחקרים של קבוצת המחקר והמדיניות של המכון בנושא ארצות הברית־ישראל. כמו כן נשען המסמך על סקירה מקיפה של מחקרים ונתונים עדכניים על חייהם של יהודי ארצות הברית, וכן על 50 ראיונות שנערכו עם אנשי מפתח, בהם מנהיגים בקהילה וראשי ארגונים מרכזיים בארצות הברית, וכן הנהגה מקצועית של משרדי ממשלה וארגוני מגזר שלישי בישראל.¹

1 תודה רבה לעמיתינו שקראו והגיבו על טיוטות של עבודה זו: פנינה שרביט ברוך, אנדרו קושניר, שחר עילם, לורה גילינסקי, גליה גרנות, איתי חכם, ענת קורץ, גיל פרויס, ג'יי ושירה רודרמן, אלדד שביט, לורה שאו פרנק ועקיבא טור. תודה גם לאילה גרינברג על עריכת כתב היד באנגלית ולעוזרות המחקר שלנו לוטם בוגנים ועטרה לויאן. תודה מיוחדת לעשרות המנהיגים, המומחים והגורמים הרשמיים שהתראיינו לפרויקט זה.

מגמות בחיי יהדות ארצות הברית

הקהילה היהודית האמריקאית חווה שינויים עצומים שמשליכים על עתידה ועל תרומתה לביטחון הלאומי של ישראל. בפרק זה נבחנות המגמות העיקריות בדמוגרפיה של יהודי ארצות הברית, לצד התפתחויות במערכת הקהילתית, בעמדות כלפי ישראל וברשת הארגונים הפרויזרליים. בסוף הפרק מובא דיון מסכם על ההקשר המשתנה של החיים היהודיים בארצות הברית, ובייחוד עליית האנטישמיות ומעמדה המידרדר של ישראל בזירה הציבורית.

מגמות דמוגרפיות

אף שדמוגרפים חלוקים בדעותיהם על חלק מהנתונים, קיימת הסכמה רחבה כי האוכלוסייה היהודית בארצות הברית צומחת. על פי מכון המחקר פיו (Pew) האוכלוסייה היהודית האמריקאית צמחה במקביל לאוכלוסייה הכללית של ארצות הברית, מ-6.7 מיליון בשנת 2013 ל-7.5 מיליון בשנת 2020. הערכה זו כוללת אנשים ממוצא יהודי המזדהים כיהודים על פי דתם, ואנשים ממוצא יהודי שמגדירים עצמם חסרי דת אך מזדהים כיהודים לפי תרבות, מוצא אתני או רקע משפחתי (ראו תרשים 1). הנתון אינו כולל את אלה שמזדהים עם דת שאינה יהדות, או שאינם מזדהים כיהודים בשום צורה, ללא קשר למוצאם.²

תרשים 1: הערכת גודלה של אוכלוסיית יהודי ארצות הברית, במיליונים

2020	2013	
4.2	4.2	יהודים על פי דתם (JBR)
1.5	1.2	יהודים חסרי דת (JNR)
1.8	1.3	ילדים
7.5	6.7	סה"כ יהודי ארה"ב

מקור: על פי דוחות של מכון המחקר פיו (Pew)

2 ספירת יהודים לפי גישה זו, כולל ההבחנה בין "יהודים על פי דתם" ל"יהודים חסרי דת", משמשת ברוב הסקרים הדמוגרפיים הגדולים על יהודי ארצות הברית, ובהם הסקרים של מכון המחקר פיו (Pew), סקר האוכלוסייה היהודית הלאומי וסקרים של מרכז כהן ללימודי יהדות מודרנית באוניברסיטת ברנדייס.

יהדות ארצות הברית משתנה: מה צריכה ישראל לעשות כדי לשמר את השותפות / טד ששון ואבישי בן ששון גורדיס

פרויקט האוכלוסייה היהודית האמריקאית של אוניברסיטת ברנדייס מדווח על ממצאים דומים ומעריך כי האוכלוסייה היהודית גדלה מ-7.16 מיליון בשנת 2015 ל-7.479 מיליון בשנת 2019.³

אחד הגורמים לגידול האוכלוסייה הוא הגירה. במהלך חצי המאה האחרונה הגיעו לארצות הברית מאות אלפי יהודים מברית המועצות לשעבר, מאירופה, מאמריקה הלטינית ומישראל. בשנת 2020 היו שלושה מכל עשרה יהודים בארצות הברית בני דור ראשון או שני של אמריקאים: 11% שהגיעו לא מכבר מאירופה, 10% מברית המועצות לשעבר, 5% מאמריקה הלטינית ו-3% מישראל.⁴

גורם נוסף שתרם לגידול האוכלוסייה הוא התופעה החדשה יחסית, שלפיה נרשם שיעור גבוה ומתמשך של נישואי תערובת, בשילוב עם שימור יהדותם של רוב הצאצאים מנישואים אלה. כפי שדיווח מכון פיו, שיעור נישואי התערובת עלה בהתמדה מאז שנות ה-80 של המאה ה-20 והגיע ל-61% מהנישואים שנערכו בין 2010 ל-2020.

החישוב שקובע מהי תרומת נישואי התערובת לגידול האוכלוסייה הוא פשוט: נישואים בין יהודים ולא-יהודים מסוגלים ליצור מספר כפול של משקי בית, בהשוואה לנישואים בין שני יהודים. בהנחה שכל יתר התנאים שווים, אם חלקם של צאצאי נישואי תערובת המזדהים כיהודים עולה על 50%, פירוש הדבר שנישואי תערובת הם מנוע לצמיחת האוכלוסייה. נראה שזה אכן היה התהליך בעשור הראשון והשני של שנות ה-2000. סקר של מכון פיו משנת 2013 דיווח כי בקרב בני דור המילניום הזדהו 59% מצאצאי נישואי

3 ראו: Cohen Center for Modern Jewish Studies, "American Jewish Population Project," Brandeis University, 2019.

הדמוגרף הישראלי סרג'ו דלה פרגולה קורא תיגר על מהימנות ההערכות בדבר מספרם של יהודים חסרי דת הכולל צאצאים מנישואי תערובת, וטוען שבמקרים רבים מדובר במשיבים שהוריהם יהודים (או אחד מהם) אך אין זה מעיד על השתייכות ליהדות. אך גם הערכתיו של דלה פרגולה, שאינן כוללות צאצאים מנישואי תערובת שאינם מגדירים עצמם יהודים, מצביעות על גידול באוכלוסייה, מ-5.7 מיליון בשנת 2013 ל-6 מיליון בשנת 2020. ראו: Sergio Della Pergola, "According to Whose Numbers? Assessing the Pew Research Center's Estimate of 7.5 Million Jewish Americans," *Contemporary Jewry* 43 (2023): 229–249.

4 Pew Research Center, May 11, 2021, "Jewish Americans in 2020." ראו גם Steven Gold, "Jewish Immigrants," in Frederick Greenspahn, *The State of the Jews*, New York University Press, 2025.

תערובת כיהודים בבגרותם, בהשוואה לשיעורים נמוכים הרבה יותר בקרב צאצאי נישואי תערובת מדורות קודמים.⁵

מה גרם לשינוי? מחקר שהתבסס על נתוני מכון פיו מייחס את הסבירות הגוברת לכך שצאצאים בוגרים של נישואי תערובת יזדהו כיהודים לשינויים באופן שבו חונכו. על פי מחקר זה, לצאצאים של נישואי תערובת שהם חלק מדור המילניום היה סיכוי גבוה יותר לגדול כיהודים ולקבל חינוך יהודי פורמלי, בהשוואה למקביליהם בדורות קודמים. הבדלים אלה מסבירים את העלייה בנטייתם להזדהות כיהודים בבגרותם.⁶ החשיפה המוגברת של צאצאי נישואי תערובת בני דור המילניום לחינוך יהודי נבעה מהחלטות מודעות. זרמים ליברליים, בתי כנסת, מרכזים קהילתיים (JCC), ארגון הלל ותוכניות כמו פרויקט תגלית השיקו יוזמות שפנו למשפחות של נישואי תערובת וסייעו לשמור על חלק גדול מהן בתוך הקהילה היהודית.

עם זאת, שיעור ההזדהות הגבוה כיהודים בקרב צאצאי נישואי תערובת אינו מבטיח כשלעצמו המשכיות יהודית. צאצאים של נישואי תערובת נוטים בשיעור גבוה להזדהות כיהודים חסרי דת, עם זיקה רופפת לקהילה היהודית. יתרה מכך, ילדים בוגרים שנולדו מנישואי תערובת נוטים להינשא בנישואי תערובת הרבה יותר מצאצאים לשני הורים יהודים.⁷ לכן שאלת המשכיות היהודית לא נפתרה במלואה אלא רק נדחתה, ובמידה רבה היא נותרת תלויה בהחלטות עתידיות של הורים בני דתות שונות ושל ילדיהם. ואולם כאשר מחלקים את יהדות ארצות הברית לפי זרמים, אפשר כבר להיווכח בהשפעות של גידול האוכלוסייה באמצעות נישואי תערובת. צאצאי נישואי תערובת המזדהים כיהודים נוטים לדווח על חוסר השתייכות דתית יותר מצאצאים של שני הורים יהודים. במהלך רבע

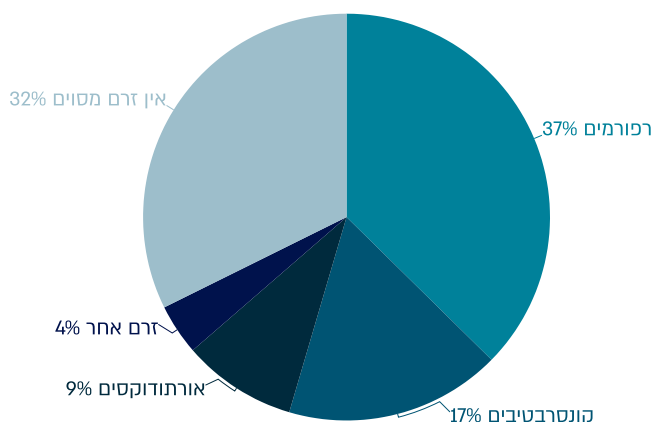
5 Theodore Sasson, "New Analysis of Pew Data," *Tablet Magazine*, November 11, 2013. ממצא זה אומת בסקר של מכון המחקר פיו משנת 2020: Pew Research Center, May 11, 2021, "Jewish Americans in 2020."

6 Theodore Sasson, Janet Aronson, Fern Chertok, Charles Kadushin, and Leonard Saxe, "Millennial Children of Intermarriage," *Contemporary Jewry* 37, no. 1 (2017). לפי מחקר של מכון פיו משנת 2020, 59% מהילדים במשפחות מעורבות גדלו כיהודים בצורה כזו או אחרת.

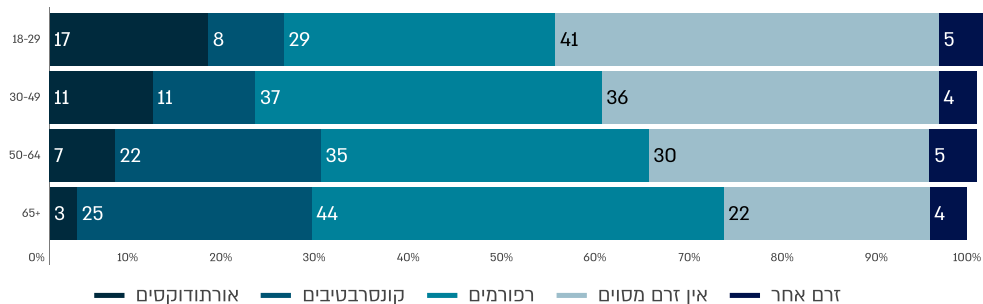
7 Michelle Shain, Leonard Saxe, ראוו: לשאלה כיצד נישואי תערובת משפיעים על החיים היהודיים, Fern Chertok, Graham Wright, Shahar Hecht, and Theodore Sasson, "Beyond Welcoming," Cohen Center for Modern Jewish Studies, 2019.

המאה האחרונה גדל בהתמדה חלקם של היהודים שאינם משתייכים לאף זרם דתי.⁸ זאת ועוד, ממחקר מכון פיו משנת 2020 עולה כי יהודים חסרי השתייכות דתית היו לרוב צעירים: 41% בקבוצת הגיל 18–29, בהשוואה ל-22% בקבוצת הגיל 65 ומעלה (ראו תרשים 2).

תרשים 2: שיעור ההשתייכות של יהודי ארצות הברית לזרם דתי לפי מחקר פיו (PEW) 2020

שיעור ההשתייכות לפי גיל, באחוזים

הנשאלים שלא ענו אינם כלולים בתרשים.

8 לדוגמה, 32% מהנשאלים דווחו כלא־שייכים לזרם דתי בסקר פיו של 2020, לעומת 20% בסקר האוכלוסייה היהודית הלאומי של 2001–2000.

פלח אוכלוסייה נוסף שצומח במהירות הוא האורתודוקסים, המהווים 17% מקבוצת הגיל של בני 18–29, בהשוואה ל-3% בלבד מקבוצת הגיל של בני 65 ומעלה. מי שמשתייכים לזרמים הרפורמיים והקונסרבטיביים, שעדיין מהווים רוב באוכלוסייה היהודית, הם לרוב מבוגרים יותר. חוקרים מתארים את הדינמיקה הדמוגרפית כ"הצטמצמות המרכז" – סוג של קיטוב דתי.⁹

הקיטוב גבר גם בזירה הפוליטית. יהודים אורתודוקסים, שהם עדיין מיעוט בקרב יהדות ארצות הברית, מזדהים יותר ויותר כרפובליקנים וכשמרנים פוליטיים, ואילו יהודים לא־אורתודוקסים ממשיכים להזדהות כדמוקרטים וכליברלים. העדפות מפלגתיות אלו ניכרו בבחירות לנשיאות בשנת 2024: כ-74% מהיהודים האורתודוקסים הצביעו לדונלד טראמפ, בהשוואה ל-75% מהקונסרבטיבים ו-84% מהרפורמים, שהצביעו לקמלה האריס.¹⁰ לבסוף, יהודים אמריקאים ממשיכים לבלוט בהישגיהם החברתיים־כלכליים. יש להם סיכוי גבוה יותר מלרוב האמריקאים להחזיק בתארים אקדמיים מתקדמים, לזכות בהכנסה גבוהה, להתחתן ולגור בערים הגדולות ובסמוך אליהן.¹¹ צעירים יהודים רבים ממשיכים ללמוד באוניברסיטאות מובילות, אם כי כיום חלה ירידה חדה בשיעורם בקרב הסטודנטים לתואר ראשון במוסדות היוקרתיים ביותר. ירידה זו נובעת בחלקה מיוזמות שנועדו לגוון את אוכלוסיות הסטודנטים, בשילוב עם הנטייה של רוב יהודי ארצות הברית להגדיר עצמם כלבנים, ועל כן כמי שאינם זכאים להעדפה מתקנת.¹²

מגמות מוסדיות

יכולתם של יהודי ארצות הברית להציב ולהשיג מטרות קהילתיות – כולל כאלה הקשורות לישראל – נובעת הן מכוחם הארגוני של מוסדות הקהילה והן ממעמדם של חברי הקהילה בחברה האמריקאית.¹³ יהדות ארצות הברית תומכת בשורה ארוכה של ארגונים קהילתיים המשרתים מגוון רחב של צרכים שבישראל זוכים למענה ממשלתי, אך בארצות הברית

Steven M. Cohen, "The Shrinking of the Jewish Middle," *American Jewish Yearbook* 114 9
Ariela Keysar, "The Hollow Middle," *Contemporary Jewry* 43:2 (2023); ראו גם

Jewish Electorate Institute, "New Poll Shows Jewish Americans Overwhelming Support 10
for Harris, Democrats," December 4, 2024.

Pew Research Center, "Jewish Americans in 2020," May 11, 2021. 11

Rose Horowitz, "College-Age Jews are Heading South," *Atlantic Monthly*, August 26, 12
2025.

J.J. Goldberg, *Jewish Power*, Addison-Wesley, 1996. 13

נסמכים על ההתארגנות של חברי הקהילה עצמה. אף שארגונים ומגנוני תיאום חדשים ממשיכים להתפתח, המגמה הכללית היא היחלשות המערכת המוסדית.

פדרציות וקרנות

מערכת הפדרציות שהוקמה בתחילת המאה ה-20 מורכבת מיותר מ-100 ארגונים, המגייסים ומקצים כספים ברמה המקומית. הם נעים בין יוזמות קטנות עם מספר מוגבל של עובדים והכנסות שנתיות של כמה מיליוני דולרים, לארגונים אזוריים גדולים המעסיקים מאות עובדים ומגייסים מאות מיליוני דולרים בשנה. הגופים היהודיים המקומיים שזוכים לתמיכתם מספקים מגוון שירותי רווחה חברתית, פנאי וחינוך, כמו בתי אבות, מרכזי קהילה יהודיים (מעין מתנ"סים), מחנות קיץ ובתי ספר. פעילות הפדרציות ברחבי ארצות הברית מרוכזת בידי ארגון הגג 'הפדרציות היהודיות של צפון אמריקה' (JFNA).

במהלך העשור הראשון והשני של שנות ה-2000 גייסה מערכת הפדרציות כשני מיליארד דולר בשנה – נתון שהופך אותה לרשת הפילנתרופית הגדולה ביותר בארצות הברית, אך בתקופה זו המערכת נחלשה במקביל בכמה מדדים. מספר התורמים ירד במידה משמעותית, מה שהפך את הרשת לתלויה במספר תורמים קטן יותר; סך ההכנסות של המערכת לא הצליח לעמוד בקצב האינפלציה; וכן הצטמצם נתח הכספים שנאספו למטרות כלליות (המוקצות לפי סדרי עדיפויות קהילתיים, ולא לפי העדפותיהם של תורמים פרטיים, המגדירים כיצד ניתן להשתמש בסכומים שתרמו).¹⁴

מגמת היחלשות זו התהפכה חלקית במהלך מגפת הקורונה. רשת הפדרציות הוכיחה את יכולתה הייחודית להגיב לתנאי החירום שהיו כמעט חסרי תקדים, וכללו סגירה ממושכת של מוסדות יהודיים מקומיים, פיטורים בכל מגזר העמותות היהודיות וצורכי רפואה ורווחה דחופים. חידוש יכולות הרשת במהלך המגפה אפשר לה להגיב במהירות ובצורה רחבת היקף למלחמת חרבות ברזל, ולזינוק באנטישמיות שנלווה למלחמה.¹⁵

בה בעת החלו לפעול קרנות פרטיות, המשלימות את פעילות מערכת הפדרציות במגזר העמותות יהודיות. הקרנות מממנות מוסדות מקומיים כמו בתי כנסת ובתי ספר, ובמקביל מקצות "הון סיכון" ניכר ליוזמות חדשניות הפועלות בזירה האמריקאית והגלובלית. קרנות

14 מספר התורמים לקמפיינים של ארגון הפדרציות ירד מכ-900 אלף בשנת 1989 לכ-800 אלף בשנת 1994, 500 אלף בשנת 2009 ו-400 אלף בשנת 2013 – השנה האחרונה שעבורה פורסמו נתונים. ראו: Theodore Sasson, "Continuity and Change in the Jewish Organizational Ecosystem," in Fredrick Greenspan, *The State of the Jews*, New York University Press, 2025.

15 שם.

פרטיות השיקו ותמכו ביוזמות כמו תגלית, One Table, PJ Library ו-Moishe House, וכן ביוזמות לאומיות המתמקדות במטרות ספציפיות כמו איכות הסביבה, דמוקרטיה, צדק חברתי וזכויות להט"ב. צמיחתן של הקרנות הפרטיות אפשרה למערכת העמותות היהודית להתחדש ולהגיב לאתגרים מתעוררים ובפרט להתרחקות של מגזרים הולכים וגדלים מהקהילה, תוך הגברת השפעתם של תורמים פרטיים ובעלי הון בקבלת החלטות קהילתיות.¹⁶

בתי כנסת ובתי ספר

המערכת המאורגנת כוללת גם בתי כנסת, בתי ספר ומוסדות השכלה נוספים. בתי כנסת ובתי ספר לא־אורתודוקסים (בעיקר קונסרבטיביים ורפורמיים) נפגעו מאוד מההתנתקות מהקהילה היהודית ומהחילון הכללי של החברה האמריקאית. באופן כללי פחת חלקם של יהודים המשמרים חברות בבתי כנסת, ורבים מבתי הכנסת הקונסרבטיביים והרפורמיים סגרו את שעריהם.¹⁷

כמו כן חלה ירידה תלולה במספר התלמידים בבתי הספר היהודיים שפועלים אחרי הלימודים (Afternoon Hebrew School) – מוסד שהיה עמוד התווך של החינוך היהודי במשך דורות רבים. למרות צמיחתה של האוכלוסייה היהודית פחת מספר הילדים הרשומים במסגרות החינוך המשלים מ־230 אלף בשנת 2007 ל־135 אלף בשנת 2020.¹⁸ היקף הלימודים בבתי הספר האלה ירד גם הוא באותה תקופה, מתוכניות של מספר מפגשים בשבוע למודלים של מפגש שבועי אחד בלבד.

לעומת זאת נרשמה צמיחה מהירה במוסדות יהודיים אורתודוקסיים. מספר בתי הספר האורתודוקסיים עלה מ־676 בשנת 1998 ל־906 בשנת 2019 – עלייה של יותר מ־30%. במהלך אותה תקופה עלה מספר הילדים ובני הנוער הלומדים בבתי הספר האורתודוקסיים הללו ובישיבות (המשרתות בעיקר אוכלוסייה חרדית) ב־50%, מ־200 אלף לכ־300 אלף.¹⁹

Sasson, Continuity and Change in the Jewish Organizational Ecosystem, 2025. 16

שם. 17

The Jewish Education Project, "A Census of Supplementary Schools in North America," 2023. ראיות נוספות לירידה ברישום לבתי ספר משלימים ניתן לאסוף מסקרים קהילתיים. לדוגמה, שיעור הילדים היהודים בדנור הרשומים לחינוך משלים ירד מ־41% בשנת 2007 ל־21% בשנת 2018; בשיקגו מ־35% בשנת 2010 ל־19% בשנת 2020; בסינסינטי מ־52% בשנת 2008 ל־21% בשנת 2018. סקרים קהילתיים זמינים בארכיון ברמן למדיניות יהודית (<http://www.bjpa.org>).

Mordechai Besser, "A Census of Jewish Day Schools in the United States," Avi Chai Foundation, 2020. 19

מחנות קיץ, תוכניות נוער וחוויות ישראליות

החינוך הבלתי פורמלי בקרב הרוב הלא-אורתודוקסי של יהודי ארצות הברית הוכח כחסין יותר בהשוואה למסגרות החינוך המשלימות האחרות. בשנת 2024 השתתפו 189 אלף ילדים ובני נוער במחנות קיץ יהודיים, מהם כ-76 אלף במחנות עם לינה²⁰ – עלייה מתונה בהשוואה לכ-70 אלף בשנת 2010. כ-3,000 ישראלים השתתפו במחנות הקיץ היהודיים כאנשי צוות ומדריכים.²¹ אך על פי שהמחנות קוצרו בשל העלויות, שיעור ההשתתפות הכוללת לאחר תקופת הקורונה שב לקדמותו ואף עבר את זה שהיה קודם למגפה. עם זאת פחתה ההשתתפות בתנועות הנוער של הזרמים הדתיים השונים, לרבות צמצום ארגוני ניכר ברשתות הרפורמיות (NFTY) והקונסרבטיביות (USY) המובילות. לעומת זאת, ארגון הנוער הפלורליסטי BBYO דיווח על צמיחה ניכרת שכנראה פיצתה על חלק מהירידה. חשיבותם של לימודים וטיולים בישראל במסגרת החינוך היהודי גברה במהלך העשור הראשון והשני של שנות ה-2000. בשנות ה-80 וה-90 ביקרו בישראל מדי שנה לא יותר מעשרת אלפים בני נוער וצעירים יהודים אמריקאים במסגרת התוכניות החינוכיות, אך עד העשור השני של שנות ה-2000 עלה מספרם על 50 אלף.²² המניע המרכזי של תופעה זו הוא פרויקט תגלית, שמציע לצעירים בני 18–26 חוויה של עשרה ימים בישראל בסבסוד מלא. יותר מ-500 אלף צעירים יהודים אמריקאים השתתפו בתוכנית. על פי סקר של מכון פיו משנת 2020, מספר זה מייצג כ-20% מכלל היהודים האמריקאים הבוגרים בקבוצת הגיל 18–46 (כלומר מקבוצת הגיל של הזכאים להשתתף).²³ בין התוכניות הנוספות שתרמו לזינוק בטיולים לישראל נמנות Onward Israel ו'מסע' – שתיהן מספקות חוויות ישראליות ממושכות יותר, וכן RootOne, המציעה טיולים לבני נוער. העלייה החדה בהשתתפות בתוכניות חווייתיות בישראל נקטעה בפתאומיות עם תחילת מגפת הקורונה, ובעקבות המלחמה שפרצה ב-7 באוקטובר 2023 חלה שוב ירידה בענף,

20 בארה"ב מקובל שילדים, גם מתחת לגיל עשר, משתתפים במחנות קיץ הכוללים לינה של כמה שבועות מחוץ לבית. מחנות הקיץ שאינם כוללים לינה דומים יותר לקייטנות ישראליות.

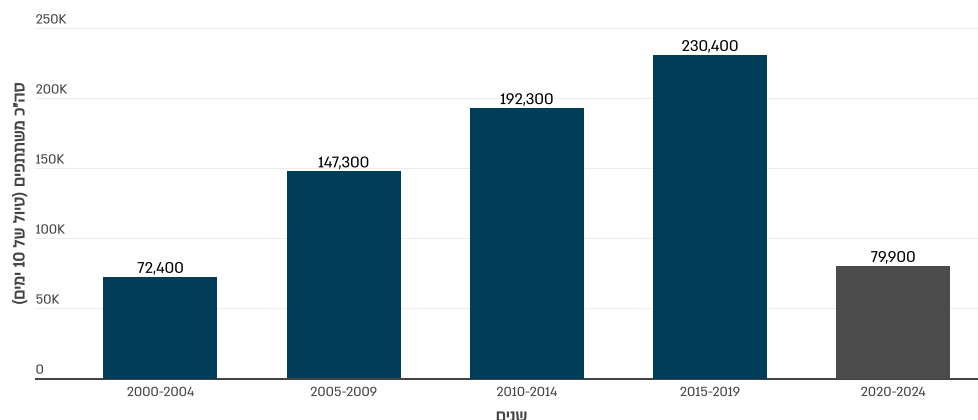
21 Foundation for Jewish Camp, *Census Report: State of Jewish Camps in 2024, 2025*; Steven Cohen, Ron Miller, Ira Sheskin, and Berna Torr, "Camp Works: The Long-term Impact of Jewish Summer Camps," 2011.

22 Theodore Sasson, *The New American Zionism* (New York University Press, 2014).
 23 שיעור ההשתתפות בתוכנית בקרב יהודים לא-אורתודוקסים הוא 25%, ו-28% מהקבוצה הבוגרת דיווחו שאחד מילדיהם השתתף. ראו: Leonard Saxe, Graham Wright, and Shahar Hecht, "What We Can Learn from Pew's Jewish Americans in 2020," *Contemporary Jewry* 43 (2023): 321–341.

שרק החל להתאושש בשנים 2022 ו-2023. מספרם הכולל של הצעירים היהודים האמריקאים שהגיעו לישראל במסגרת חינוכית רשמית בשנים האחרונות היה נמוך בעשרות אלפים ביחס לצפוי אלמלא פרצו המגפה והמלחמה (ראו תרשים 3).

תרשים 3. השתתפות יהודים מכל העולם בפרויקט תגלית*

(*השתתפות יהודי ארצות הברית מהווה 60%-70% מהסך הכולל)

ארגוני הסטודנטים של הלל וחב"ד צמחו ובלטו בנוכחותם בקמפוסים של מוסדות ההשכלה הגבוהה. ארגון הלל הכפיל בשנות ה-2000 את התקציבים ואת גודל הצוותים המקצועיים שהוא מפעיל, והתרחב ליותר מ-500 אוניברסיטאות ומכללות. מספרם של בתי חב"ד עלה מ-36 מרכזים בקמפוסים בשנת 2000 ל-207 בשנת 2022.²⁴ לזינוק באנטישמיות בעקבות המלחמה היו השפעות סותרות על ההשתתפות בחיים היהודיים בקמפוסים: רבים מהסטודנטים חשו צורך להשתתף בפעילויות יהודיות, ומנגד חלק קטן יותר חש צורך להתרחק.²⁵ בסך הכול, החיים היהודיים בקמפוס בולטים כאחת מנקודות האור בנוף השינויים בפעילות הארגונית בקהילה היהודית.

Elizabeth Redden, "The Allure of Chabad on Campus," Inside Higher Ed, January 6, 2022. 24
 Eitan Hersh and Dahlia Lyss, "A Year of Campus Conflict and Growth," Jim Joseph 25
 Foundation, 2024.

גיוס כספים למען ישראל

נקודת אור נוספת היא תחום גיוס הכספים. למרות שישראל הצטרפה לקבוצת המדינות המפותחות ביותר, יהודי ארצות הברית ממשיכים בפעילות הנדבנות החשובה שלהם. בארצות הברית יש יותר מ־1,200 ארגונים המגייסים כספים לגופים בישראל, ביניהם מאות ארגוני ידידים אמריקאיים המגייסים כספים עבור מוסדות שותפים ועמותות בישראל. בשנת 2023, השנה האחרונה שיש עבורה נתונים מהימנים, העבירו ארגונים יהודיים בארצות הברית 4.1 מיליארד דולר לארגונים ישראלים ללא מטרת רווח. נתון זה כולל כספי חירום שהועברו ברבעון האחרון של השנה, אחרי מתקפת ה־7 באוקטובר. המגמה הכללית היא של עלייה מתמדת. בשנת 2020 העבירו ארגונים יהודיים בארצות הברית כ־2.8 מיליארד דולר, ובשנת 2015 כ־2.1 מיליארד דולר, בסכומים המותאמים לאינפלציה.²⁶ ארגון הפדרציות ממשיך לגייס כספים עבור שותפיו המרכזיים בישראל, שהם הסוכנות היהודית לישראל והג'וינט (American Jewish Joint Distribution Committee). הקמפיין השנתי של ארגון הפדרציות, שהחליף את המגבית היהודית המאוחדת, תורם חלק חשוב לתקציביהם של ארגונים אלה,²⁷ ובמהלך המלחמה אף גייס בקמפיין חירום כמעט מיליארד דולר.

הכספים שגויסו דרך ארגוני ידידים אמריקאיים ומערכת ארגון הפדרציות היהודיות זורמים לעמותות ישראליות בתחומי הבריאות, המחקר המדעי, ההשכלה הגבוהה, האומנויות, החינוך היהודי והרווחה החברתית. במהלך המלחמה דווח כי ארגוני ידידים אמריקאיים התומכים בחיילי צה"ל העבירו מאות מיליוני דולרים, לצד ציוד מגן אישי רב מאוד.²⁸ בסך הכול, כמחצית מהתרומות שממנות עמותות ישראליות מגיעות מארצות הברית.²⁹

26 למטרות השוואה, כל הנתונים חושבו בדולרים נכון לשנת 2023. Jamie Daniel Levine, Galia Feit, and Osnat Hazan, "Giving to Israel: American Institutional Philanthropy to Israeli Nonprofits 2015 – 2023." NYU Wagner and Institute for Law and Philanthropy, Tel Aviv University, 2025; Eric Fleisch and Theodore Sasson, "The New Philanthropy: American Jewish Giving to Israeli Organizations," Cohen Center for Modern Jewish Studies, 2012.
 27 המגבית היהודית המאוחדת גייסה כ־80% מכלל הסכומים שנתרמו למטרות בישראל בשנות ה־70 וה־80. נכון לשנת 2012, בעקבות התפשטותן של קבוצות ידידים אמריקאיות, נתח זה ירד לכ־20%.
 ראו: Eric Fleisch, *Checkbook Zionism* (Rutgers, 2024); and Fleisch and Sasson, *The New Philanthropy*.
 28 Asaf Elia-Shalev, "Why Israeli Battlefield Commanders Are Violating IDF Rules to Solicit Donated Gear," *Times of Israel*, June 17, 2024.
 29 Levine et al., "Giving to Israel," 1.

עמדות כלפי ישראל

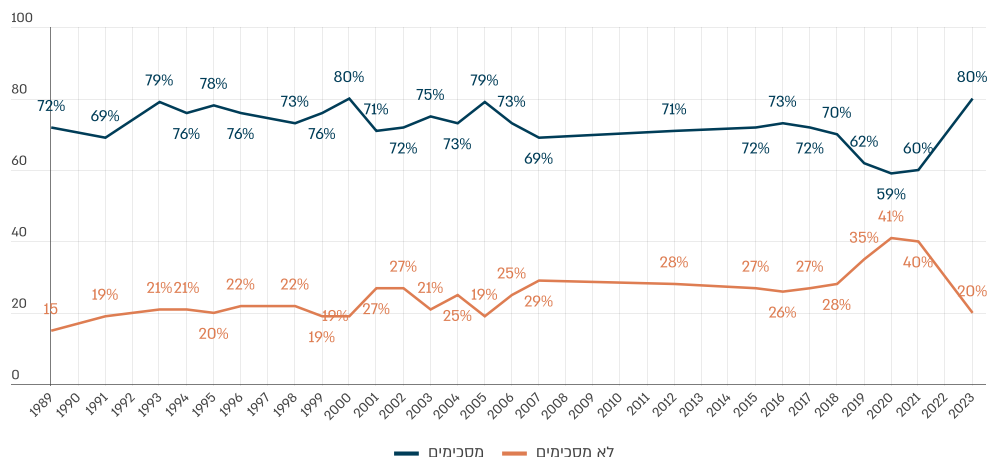
האופן שבו יהודי ארצות הברית חושבים ומרגישים כלפי ישראל הוא מרכיב מפתח המעצב את תרומותיה הרבות של הקהילה למדינה. ככלל רוב יהודי ארצות הברית חשים חיבור גשי חזק לישראל, והקהילה בכללותה תומכת בישראל יותר מכל קבוצה אמריקאית אחרת, וממשיכה בכך גם לאחר השחיקה הניכרת בתמיכה (כפי שיפורט בהמשך).³⁰

מגמות ארוכות טווח

עוצמת הקשר של יהודי ארצות הברית לישראל הייתה במגמת ירידה לפני פרוץ המלחמה. ניתן לקבוע מגמות ארוכות טווח על פי הסקרים השנתיים של הוועד היהודי האמריקאי (AJC), שעורך סקרים בקרב יהודי ארצות הברית באופן עקבי מאז סוף שנות ה־80. הסקר כולל שאלה קבועה: האם אתם מסכימים/לא מסכימים עם ההיגד הבא: 'דאגה לישראל היא חלק חשוב מזהותי היהודית'. תרשים 4 מציג את נתוני התשובות לשאלה זו. תוצאות הסקר של הוועד היהודי האמריקאי מצביעות על יציבות בשנות ה־90, עלייה בניכור ("לא מסכימים") בשנים 2000–2003 במהלך האינתיפאדה השנייה, ועלייה נוספת בניכור בשנים 2018–2020, בהתאמה לממשל טראמפ הראשון ולרצף של מערכות הבחירות חסרות ההכרעה בישראל. לאחר מתקפת ה־7 באוקטובר ופרוץ המלחמה צנח הניכור לשפל היסטורי, ונותר כך לאורך כל השנה הראשונה של המלחמה. דפוס זה של תקופות יציבות הנקטעות בשינויים פתאומיים מלמד על תגובתיות רבה לאירועים פוליטיים ולא דווקא על התפתחות שינויים דמוגרפיים, שהם איטיים יותר, אם כי סביר להניח ששתי הדינמיקות משפיעות על קו המגמה.

30 הדבר ניכר, למשל, בסקר של מכון המחקר פיו שפורסם באפריל 2025. בסקר זה 73% מהיהודים הביעו דעה חיובית על ישראל, בהשוואה ל־57% מהפרוטסטנטים, 45% מהקתולים ו־28% מהנשאלים חסרי הדת. כשנשאלו על מלחמת ישראל-חמאס, 93% מהנשאלים היהודים ציינו שהמלחמה "חשובה להם באופן אישי", בהשוואה ל־58% מהפרוטסטנטים, 56% מהקתולים ו־47% מהנשאלים חסרי הדת. ראו: Pew Research Center, "US Views of Israel and the Israel-Hamas War," April 2025.

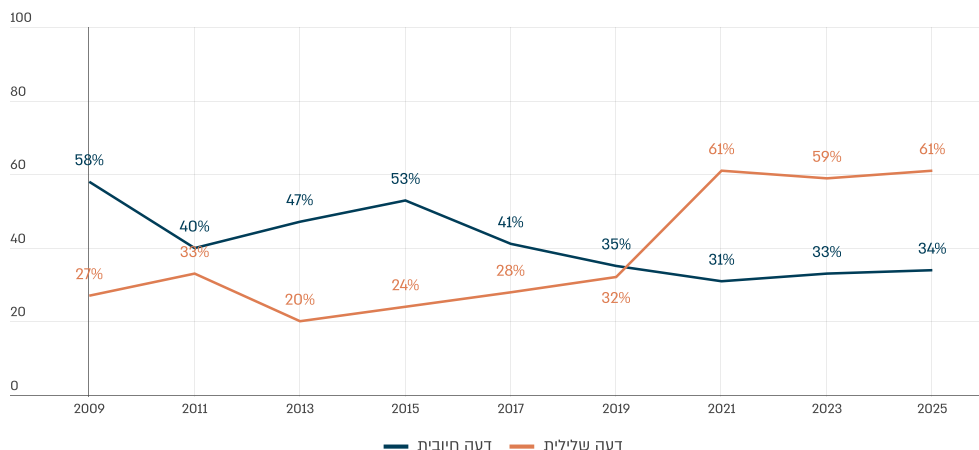
תרשים 4. "דאגה לישראל היא חלק חשוב מזהותי היהודית"

מקור: סדרה עיתית של הוועד היהודי האמריקאי (AJC), על בסיס סקרים שפורסמו

דעותיהם של יהודי ארצות הברית על ראש ממשלת ישראל בנימין נתניהו נעות בדפוס דומה. בין השנים 2009 ל-2019 נע שיעור היהודים האמריקאים שהביעו דעה שלילית על נתניהו בין 20% ל-32%. בין השנים 2019 ל-2025 – תקופה שכוללת את התחייבותו של נתניהו לספח את הגדה המערבית, את מבצע שומר החומות בעזה ב-2021, את הרפורמה המשפטית ואת משפטו הפלילי של ראש הממשלה – טיפס בחדות שיעור המביעים דעה שלילית עליו, ל-59% עד 61%. עם זאת, בניגוד לנתון במדינת ישראל, אחרי 7 באוקטובר 2023 לא חל שינוי בעמדות האישיות כלפי נתניהו (ראו תרשים 5).

תרשים 5. רמת האהדה של ציבור הבוחרים היהודי בארצות הברית כלפי נתניהו

מקור: מאגר Jewish Voters Resource Center בהתבסס על נתוני דגימה של GBAO, מאי 2025

השפעתם של נושאי מדיניות

בנושאים הנוגעים למדיניות ממשלת ישראל, יהודים רפורמים, קונסרבטיבים וחסרי השתייכות דתית נוטים לתמוך בעמדות ליברליות (שמאל) ומרכזיות, בעוד שיהודים אורתודוקסים נוטים לתמוך בעמדות שמרניות או ימניות יותר. ניתן להיווכח בדפוס זה בנושא פתרון שתי המדינות לסכסוך הישראלי-פלסטיני, הזוכה לתמיכה מצד יהודים לא-אורתודוקסים, ולהתנגדות מצד יהודים אורתודוקסים. פערים דומים הופיעו סביב הסכם הגרעין עם איראן בשנת 2015, שנדון בתקופת ממשל אובמה (וזכה לתמיכה בעיקר מצד יהודים לא-אורתודוקסים, לעומת התנגדות יהודים אורתודוקסים), ובהקשר של הרפורמה המשפטית של ממשלת נתניהו הנוכחית (יהודים לא-אורתודוקסים בעיקר מתנגדים, בעוד שיהודים אורתודוקסים נוטים לתמוך בה).³¹

גיל הוא גורם חשוב נוסף בעיצוב עמדותיהם של יהודי ארצות הברית כלפי ישראל. צעירים נוטים לבטא חיבור רגשי לישראל ברמות נמוכות יותר מאשר עמיתיהם המבוגרים

31 לממצאים על דעת הקהל היהודית בנוגע להסכם הגרעין עם איראן, ראו: Pew Research Center, "Jewish Americans in 2020," May 11, 2021.

לממצאים בנוגע לפתרון שתי המדינות ולרפורמה המשפטית, ראו: Jewish Electorate Institute, "National Survey of Jewish Voters," September 15, 2022, and Jewish Electorate Institute, "National Survey of Jewish Voters," June 23, 2023.

מהם, והם ביקורתיים יותר כלפי מדיניותה של ישראל כלפי הפלסטינים. הבדלים דוריים אלה ניכרו, למשל, בסקר שנערך בשנת 2021 על ידי Jewish Electorate Institute, שביקש מהמשיבים לדרג הצהרות שונות בדבר יחסה של ישראל לפלסטינים. 43% מהנשאלים מתחת לגיל 40, בהשוואה ל-27% מהנשאלים מעל גיל 64, הסכימו כי "יחסה של ישראל לפלסטינים דומה לגזענות בארצות הברית". 38% מהנשאלים מתחת לגיל 40, בהשוואה ל-13% מהנשאלים מעל גיל 64, הסכימו עם המשפט "ישראל היא מדינת אפרטהייד".³²

המלחמה בעזה

בכל קבוצות הגיל והזרמים, רוב גדול של יהודי ארצות הברית תמך במטרות של ישראל במהלך השנה הראשונה של המלחמה בעזה. כך למשל, בסקר שנערך על ידי מכון המחקר פיו בפברואר 2024 תיארו 89% מהנשאלים היהודים את הסיבות של ישראל ללחימה בחמאס כמוצדקות, בהשוואה ל-74% מהנוצרים האוונגליסטים הלבנים (שהיו הקבוצה הכי פרו־ישראלית אחרי היהודים) ו-58% מהאמריקאים בכלל.³³ ראוי לציין כי יהודי ארצות הברית היו גם בין הקבוצות שנטו לתמוך במידה הרבה ביותר בסיוע הומניטרי לאזרחים פלסטינים בעזה.³⁴

בה בעת, בלטו גם כאן הבדלי הדורות. למשל, באותו סקר של מכון פיו התנגדו 26% מהנשאלים בקבוצת הגיל 18–34 לסיוע צבאי אמריקאי לישראל, בהשוואה ל-8% בלבד מהנשאלים בגיל 65 ומעלה. באופן דומה, 42% מהנשאלים הצעירים תיארו את התנהלות

על הבדלים בין דורות או בין זרמים דתיים בגישות כלפי ישראל, ראו: Dov Waxman, "The Changing American Jewish Relationship with Israel," in Frederick Greenspahn, editor, *The State of the Jews*, 2025.

Jewish Electorate Institute, "National Survey of Jewish Voters," July 13, 2021. 32
 ראוי לציין כי הבדלי הגיל בחיבור הרגשי לישראל מאפיינים סקרים בקרב יהודים אמריקאים מאז שנות ה-70. באופן כללי החיבור הרגשי מתעצם לאורך החיים, כך שהצעירים המנוכרים של אתמול הם המבוגרים הפרו־ישראלים של היום. עם זאת, סביר להניח שדפוס כזה לא יתקיים בעתיד, בהתחשב בקיטוב המפלגתי הגובר ובמעמדה המידרדר של ישראל בדעת הקהל הכללית בארצות הברית. ראו: Theodore Sasson, Benjamin Phillips, Graham Wright, Charles Kadushin, and Leonard Saxe, "Understanding Young Adult Attachment to Israel: Period, Lifecycle and Generational Dynamics," *Contemporary Judaism* 32, no. 1 (2012): 67–84.

Becka A. Alper, "How US Jews are Experiencing the Israel-Hamas War," Pew Research Center, April 2, 2024. 33

Laura Silver et. al, "Views of the Israel-Hamas War," Pew Research Center, March 21, 2024. 34

ישראל במלחמה כ"בלתי מתקבלת על הדעת", בהשוואה ל-29% בקבוצת הנשאלים המבוגרים ביותר.

בשיאן של ההפגנות הפרו־פלסטיניות בקמפוסים האמריקאיים בסמסטר האביב ב־2024 הזדהו רוב הסטודנטים היהודים עם ישראל, אולם מיעוט מהם הזדהו יותר עם הפלסטינים. בסקר באיכות גבוהה שנערך בקרב סטודנטים באוניברסיטאות אמריקאיות מצא חוקר מדע המדינה איתן הרש כי 33% מהסטודנטים היהודים השתתפו בהפגנה או באירוע תמיכה בישראל, לעומת 17% שהשתתפו בהפגנה או באירוע תמיכה בפלסטינים.³⁵ סקר אחר שנערך בקרב סטודנטים באוניברסיטת קולומביה מצא כי שליש מהסטודנטים היהודים השתתפו במחאות פרו־פלסטיניות או תמכו באופן כללי בצד הפלסטיני בסכסוך.³⁶

לבסוף, ככל שהמלחמה התקרבה לסוף שנתה השנייה ועל רקע סיקור חדשותי נרחב של הרעב בעזה, הפגיעה בתושבי עזה בדרכם לאיסוף מזון והמתקפה הצבאית של ישראל על העיר עזה, כך גברה הביקורת על האופן שבו ניהלה ישראל את המלחמה. סקר בקרב יהודים אמריקאים שערכה חברת SSRS בספטמבר 2025 עבור הווינינגטון פוסט מצא כי כמעט מחצית מהנשאלים (48%) ראו בשלילה את ההתנהלות הצבאית של ישראל במלחמה. בשאלה דומה בסקר של מכון פיו משנת 2024 עמד נתון זה על 33%. כמו כן, כמעט ארבעה מכל 10 נשאלים (39%) סברו כי יש לסווג את פעולותיה של ישראל בעזה כרצח עם, ויותר משישה מכל 10 נשאלים (61%) אמרו כי ישראל ביצעה פשעי מלחמה אחרים (אך במשתמע פחותים בחומרתם מרצח עם).³⁷

רוב הנשאלים (59%) בסקר של הווינינגטון פוסט אמרו כי ישראל לא פעלה במידה מספקת להבטחת סיוע במזון לתושבי עזה. עם זאת רוב גדול מאוד (מעל 80%) הביעו דאגה לחטופים ולחיילי צה"ל, וכן חשש מהאיום שחמאס עודנו מטיל על ישראל. רוב דומה הביע דאגה ממותם של אזרחים בעזה.

נראה כי הביקורת הגוברת על התנהלות ישראל במלחמה השפיעה על עמדות כלליות יותר כלפיה. 59% מהנשאלים בסקר של הווינינגטון פוסט הביעו תמיכה בהמשך הסיוע הצבאי האמריקאי לישראל – ירידה מ־74% בסקר מכון פיו משנת 2024. רק 56% מהנשאלים

Hersh and Lyss, "A Year of Campus Conflict and Growth," 2024. 35
Columbia University, "Student Belonging and Exclusion Survey Report," June 2025. 36
Naftali Bendavid, Scott Clement, and Emily Guskin, "Many American Jews Sharply Critical of Israel on Gaza," *Washington Post*, October 6, 2025. 37

דיווחו על חיבור רגשי עמוק או מסוים לישראל – נתון נמוך במיוחד במונחים היסטוריים.³⁸ בקרב הנשאלים בני 18–34 דיווחו רק 36% על חיבור רגשי, בהשוואה ל-48% מהנשאלים בני 18–29 שחשו חיבור רגשי, לפי סקר מכון פיו משנת 2020.³⁹ ואולם למרות הביקורת וחוסר שביעות הרצון הגוברים, יותר משלושה רבעים מהנשאלים אמרו כי קיומה של ישראל חיוני לעתידו של העם היהודי.⁴⁰

לסיכום, למרות שיהודי ארצות הברית עודם חשים קשר הדוק לישראל, יש עדויות – בסקר הווינגטון פוסט, בסקרים השנתיים של הוועד היהודי האמריקאי ובראיונות שערכנו – להתגברות תחושת הניכור כלפי ישראל בעשור האחרון, בייחוד בקרב יהודים ליברלים וצעירים. ניכור זה התפתח במקביל לתזוזה ימינה בפוליטיקה האמריקאית והישראלית כאחת, וכנראה גם בתגובה לכך. מתקפת חמאס והמלחמה בעזה עוררו גל זמני של חיבור רגשי לישראל. במלאת שנתיים למלחמה גברה הביקורת על ישראל, ותחושת החיבור הרגשי צנחה הרבה מתחת לרמות שלפני המלחמה. סיום השלב האינטנסיבי של המלחמה והפסקת האש מאוקטובר 2025 עשויים לספק את התנאים לבלימת המגמה השלילית, ואולי אף להיפוכה.

השדולה הפרו־ישראלית

לרשת ארגוני השדולה הפרו־ישראלית (ובשמה העממי 'הלובי') יש חשיבות מרחיקת לכת הן עבור יהדות ארצות הברית והן עבור מדינת ישראל, למרות שהרשת אינה כוללת ארגונים יהודיים בלבד. השדולה מגייסת מספר רב של פעילים פרו־ישראלים, וכן כספים עבור מועמדים פרו־ישראלים לקונגרס. עם זאת נראה כי השפעתה הכוללת בזירה הפוליטית

38 בסקרים שנתיים שערך הוועד היהודי האמריקאי בין השנים 1989 ל-2007 דיווחו בין 65% ל-75% כי הם חשו קרובים לישראל. ראו: Theodore Sasson, Charles Kadushin, and Leonard Saxe, "Trends in American Jewish Attachment to Israel," *Contemporary Jewry* 30 (2010).

39 סקרים אחרים שנערכו לקראת סוף השנה השנייה של המלחמה דיווחו גם הם על ביקורת גוברת וירידה בחיבור הרגשי. למשל, על פי סקרים שערכה חברת הסקרים GBAO עבור [Jewish Voter Resource Center](#), החיבור עם ישראל התחזק מ-72% לפני 7 באוקטובר ל-82% בחודשים העוקבים, ולאחר מכן חזרה מגמת ירידה במספר סקרים, עד 69% בקיץ 2025. על פי סקר נוסף שדגם יהודים אמריקאים ונערך על ידי IPSOS עבור חוקרים באוניברסיטת רוצ'סטר, 53% מהנשאלים ראו בשלילה את מהלכה של ישראל בעזה, בהשוואה ל-16% שתמכו ו-31% שלא הייתה להם דעה. ראו: James Druckman and Bruce Fuller, "Jewish Americans Worry About Antisemitism but View Trump's Attack on Universities as Disingenuous."

40 Bendavid, Clement, and Guskin, "Many American Jews Sharply Critical."

נחלשת בשל החרפת הפילוג המפלגתי סביב ישראל, פיצול פנימי בתוך הארגונים עצמם ושינויים בחוקי מימון וניהול קמפיינים, המאפשרים תרומות גדולות הרבה יותר ממקורות אחרים.

הארגונים המרכיבים את השדולה הוקמו אומנם שנים לפני מלחמת יום הכיפורים, אולם את עיקר המעמד וההשפעה שלהם הם צברו אחריה, במקביל לעלייה בחשיבות הברית בין ארצות הברית לישראל עבור שתי המדינות.⁴¹ לאורך חצי המאה האחרונה השכילו הארגונים הגדולים של השדולה לפתח חלוקת עבודה בסיסית ביניהם. איפא"ק מגייס מיליוני חברים מהשטח, עם ייצוג בכל מחוז בחירה לקונגרס האמריקאי, במטרה לקדם תמיכה דו־מפלגתית בישראל בקונגרס. ועידת הנשיאים של הארגונים היהודיים העיקריים בארצות הברית משמשת כגוף מייצג של ארגונים יהודיים כלל־ארציים על מנת להעביר עמדה מאוחדת לבית הלבן ולרשות המבצעת. הוועד היהודי האמריקאי משמש כזרוע הדיפלומטית של הקהילה, עם משלחות ברחבי העולם וכן משרדים אזוריים ברחבי ארצות הברית. לבסוף, הרשת של מועצת יחסי הקהילה היהודית (JCRCs) מטפחת שותפויות עם קהילות דתיות ואתניות אחרות, ומקדמת את האינטרסים של יהודי ארצות הברית ברמת השלטון המקומי והמדינתי.

בשנות ה־80 וה־90 נחשבה השדולה הפרו־ישראלית לאחת מרשתות התמיכה הפוליטית המשפיעות ביותר בארצות הברית. בין הישגיה היציבים ביותר נכלל שיתוף הפעולה הביטחוני ההדוק בין ארצות הברית לישראל, כולל סיוע צבאי אמריקאי שנתי לישראל ומחויבות לשמר את היתרון הצבאי האיכותי של ישראל באזור. השדולה התמקדה גם בשמירה על התמיכה הדיפלומטית האמריקאית בישראל, שהייתה חיונית במיוחד לנוכח העוינות העמוקה כלפי ישראל באו"ם. במשך עשרות שנים דיברה השדולה בשם יהודי ארצות הברית בקול אחיד בדרך כלל, בזכות הגבלת סדר היום לנושאים מרכזיים הנהנים מהסכמה דו־מפלגתית. ואולם בנושא הסכמי אוסלו גילו הארגונים כי לא ניתן עוד לטשטש את המחלוקת בחברה הישראלית ובקהילה היהודית־אמריקאית. בשנות ה־90 היה זה ארגון ציוני אמריקה (ZOA) – שותף קטן יחסית בשדולה – שיצא בחריפות נגד ההסכמים ופעל בקונגרס נגד עמדת ממשלת ישראל שתמכה בהסכמי אוסלו. בשנים שחלפו מאז הצטרפו אליו ארגוני

41 השדולה מעניקה לדורות של יהודים אמריקאים תפקיד חיוני ותחושת מטרה, ומאפשרת להם לתרום לביטחון הלאומי של ישראל. לדיון בחשיבותה של פעילות למען לישראל לזהותם של יהודים אמריקאים, ראו: Noah Feldman, *To Be a Jew Today* (Farrar, Straus and Giroux, 2024).

ימין נוספים, שתמכו בזכותם של יהודים להתיישב בגדה המערבית ובעזה, ולמימוש צעדי מדיניות נוספים שנתמכים בימין הישראלי.⁴²

השדולה התרחבה גם בצד הליברלי של הקשת, עם ייסודו של ארגון ג'יי סטריט בסוף העשור הראשון של שנות ה-2000. ארגון זה דוגל בפתרון שתי מדינות לסכסוך הישראלי-פלסטיני. הוא מגדיר עצמו פרו-ישראלי ומצהיר כי תוכניתו הפוליטית משרתת את האינטרסים של ישראל להתקיים כמדינה יהודית ודמוקרטית. יחד עם קבוצות קטנות נוספות במרכז-שמאל פונה הארגון ליהודים אמריקאים שמתנגדים לממשלות הימין של ישראל, אך נותרו מחויבים לתמוך בישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. ואכן, ארגונים אלה נוהגים לטעון כי הם מסייעים למנוע מהמחנה הליברלי הפרו-ישראלי לחבור לשמאל האנטי-ציוני.⁴³

השדולה הישראלית כוללת כיום סיעת מרכז גדולה, המעדיפה ברית קרובה ודו-מפלגתית בין ארצות הברית לישראל שתתמקד באינטרסים דיפלומטיים וביטחוניים משותפים, וסיעות אידיאולוגיות יותר באגפים הימניים והליברליים. ארגוני המרכז שמרו על מקומם כגופים הגדולים והמשפיעים ביותר, והם גם נהנים ממימון רב יותר. עם זאת, הקבוצות המרכיבות את מחנות הימין והליברלים החלו עם הזמן לשמש "כיסוי" לפוליטיקאים המבקשים לקדם מגוון מטרות שונות, שכן הן מאפשרות להם לטעון שהם מדברים בשם הקהילה היהודית.⁴⁴ בנוספות מסוימות, ריבוי הקולות גורם לביטול הדדי שלהם. כך למשל, בשנת 2015 עשו איפא"ק וארגוני שדולה מרכזיים נוספים ככל יכולתם כדי למנוע מהקונגרס לאפשר לנשיא אובמה להצטרף להסכם הגרעין עם איראן, אולם ג'יי סטריט תמך בהסכם, ואפשר בכך לממשל אובמה לאמץ אותו למרות התנגדויות ישראל ואיפא"ק.

במהלך מלחמת חרבות ברזל אימצו האגפים הימניים והליברליים של השדולה עמדות קיצוניות יותר. ארגון ציוני אמריקה (ZOA) דגל בכיבוש צבאי של עזה ובבנייה מחדש של ההתנחלויות היהודיות שם. ג'יי סטריט תמך בחוק שהציע הסנאטור האמריקאי ברני סנדרס

J.J. Goldberg, *Jewish Power: Inside the American Jewish Establishment* (Addison Wesley, 42 1996).

43 הגבול נשמר גם מהצד השני. חלק מהסניפים של ארגון השמאל 'הסוציאלי-דמוקרטים של אמריקה' אוסרים על חבריהם להצטרף לארגון ג'יי סטריט, שכן הוא מגדיר את עצמו (וגם הם מגדירים אותו) ארגון ציוני.

Theodore Sasson, "The Politics of Israel," in Frederick Greenspahn, *Contemporary Israel* 44 (NYU Press, 2016).

– להגביל מכירות נשק עתידיות לישראל.⁴⁵ כך שעל רקע המלחמה התרחק כל אחד מאגפי השדולה צעד נוסף מהמרכז, והקיטוב הוקצן.

למרות הפילוג, איפא"ק וארגוני המרכז נותרו שחקנים בולטים לאורך כל המלחמה. הם גייסו תמיכה בקונגרס לסיוע צבאי של יותר מ־18 מיליארד דולר, תמכו בווטו האמריקאי במועצת הביטחון של האו"ם, ובבוא העת טיפחו בדעת הקהל אקלים שסייע לתמוך בהחלטתו של הנשיא טראמפ להפציץ את מתקני הגרעין של איראן. לאחרונה הגבירה איפא"ק את פעילותה בנושאי בחירות. במהלך הבחירות לנשיאות ארצות הברית בשנת 2024 תרם הארגון יותר מ־100 מיליון דולר למועמדים פרו־ישראלים שכיחנו או ביקשו להיבחר, ופעל למנוע בחירה מחדש של שניים מחברי הקבוצה הפרוגרסיבית בקונגרס (The Squad), שהיו פגיעים במיוחד בסבב הזה.⁴⁶

בכל זאת, ככל שגברה ההתנגדות לאופן שבו ישראל מנהלת את המלחמה, כך עלה מספר נבחריו הציבור הדמוקרטים שביקשו להרחיק עצמם מאיפא"ק והודיעו כי לא יקבלו את תמיכת הארגון בעתיד.⁴⁷ בקרב הדמוקרטים גברה התמיכה בארגון ג'יי סטריט כחלופה לאיפא"ק.

לבסוף, במהלך המלחמה זכו קבוצות יהודיות אנטי־ציוניות לסיקור תקשורתי נרחב והגדילו במידה ניכרת את מספר חבריהן. הארגונים IfNotNow ו'קול יהודי לשלום' (JVP) מילאו תפקיד מרכזי במחאות פרו־פלסטיניות בערים גדולות בארצות הברית ובקמפוסים של אוניברסיטאות. במספר מוסדות אקדמיים נאסרה הפעילות של 'קול יהודי לשלום' לצד זו של ארגון 'סטודנטים למען צדק בפלסטין', בשל הפרת התקנון.⁴⁸

לסיכום, באופן כללי השדולה הישראלית ממשיכה להפעיל כוח והשפעה, אך יכולתה לעצב את ההתפתחויות בתקופת בחירות ובזירת החקיקה מוגבלת בהשוואה לעבר. הפילוגים המעמיקים בשתי המפלגות סביב ישראל, המפורטים בפרק הבא, יוצרים רוח נגדית שקשה מאוד להתגבר עליה, אם לא בלתי אפשרי. המחלוקת בתוך השדולה סביב מדיניותה של ישראל ומידת הגיבוי שראוי לתת לה מגבילים עוד יותר את יכולתה לפעול. על רקע אתגרים אלה אולי אין זה מפתיע שבספטמבר 2025 העיר הנשיא טראמפ בראיון

45 אבישי בן ששון־גורדיס, צ'ק פרייליך וטד ששון, "משמעויות מההצבעה בסנאט על הגבלת הסיוע הביטחוני לישראל", מבט על, 1926, המכון למחקרי ביטחון לאומי, 15 בדצמבר 2024.

46 איפא"ק החל לראשונה לממן ישירות מועמדים לתפקידים ציבוריים בשנת 2022.

47 Annie Karni, "Democrats Pull Away from AIPAC," *New York Times*, October 2, 2025.

48 על השמאל היהודי האנטי־ציוני, ראו: Marjorie Feld, *Thresholds of Dissent* (New York University Press, 2024).

ל-Daily Caller: "לפני עשרים שנה היה לישראל הלובי החזק ביותר שראיתי אי פעם. אף פוליטיקאי לא היה מסוגל להשמיע אפילו ביקורת קלה ביותר. עכשיו זה כבר לא כך".⁴⁹

הרקע החברתי והפוליטי בארצות הברית

במחצית הראשונה של המאה ה-20, בעקבות ההגירה היהודית ההמונית לארצות הברית ועליית הפשיזם באירופה, היו יהודי ארצות הברית לעיתים מטרה לקמפיינים אנטישמיים ולאפליה. לאחר מלחמת העולם השנייה נדחקה האנטישמיות לשוליים האפלים של הפוליטיקה, והתמיכה בישראל הפכה לאבן יסוד במדיניות ארצות הברית במזרח התיכון. עם זאת, בשנים האחרונות הידרדר מעמדה של ישראל בציבור האמריקאי, נפערו סדקים בתמיכה הפוליטית בה וגברה האנטישמיות בחברה האמריקאית. כל שלוש המגמות הללו הוצאו במהלך מלחמת חרבות ברזל.

דעת הקהל האמריקאית על ישראל

האהדה ארוכת השנים של הציבור האמריקאי לישראל בולטת בייחודה בעולם. בעשרות שנים של סקרי דעת קהל ניכרת תמיכה זו במגוון מדדים. ואולם בשנים האחרונות, ובייחוד מתחילת מלחמת חרבות ברזל, פחתה אהדה זו ובחלקים מהציבור האמריקאי אף קרסה לגמרי.

בסקר גאלופ שנערך בפברואר 2025 החזיקו רק 54% מהאוכלוסייה הבוגרת בארצות הברית בדעה חיובית במידה רבה או רבה מאוד על ישראל – ירידה של 4% לעומת 2024, והרמה הנמוכה ביותר שנרשמה מאז שנת 2000. לשם השוואה, 80% מהמבוגרים האמריקאים היו בעלי דעה חיובית על קנדה, יפן, בריטניה ודנמרק, ו-61% החזיקו בדעה חיובית על מצרים. סקרים גדולים נוספים דיווחו על ירידה דומה באהדתם של האמריקאים כלפי ישראל. למשל, סקר של מכון המחקר פיו שנערך במארס 2025 דיווח כי רק 44% מהאמריקאים מחזיקים בעמדה חיובית כלפי ישראל.⁵⁰

49 בעוד שכוחם הפוליטי של ארגוני השדולה הפרו-ישראלית הולך ופוחת, מסתמנת עלייה בהשפעתם של תורמים יהודים גדולים המזוהים עם המפלגות הרפובליקניות והדמוקרטיות. למשל, הנשיא טראמפ ציין את מרים אדלסון, תורמת מרכזית לקמפיין הבחירות שלו, כמי שעיצבה את גישתו למלחמה בעזה. ראו: Brendan Cole, "How Miriam Adelson Shaped Donald Trump's Israel Strategy," *Newsweek*, October 14, 2025.

50 סקר גאלופ מפברואר 2025; סקר מכון פיו ממארס 2025.

נתוני סקרים העוקבים אחר תמיכה בסיוע צבאי לישראל והאדהה לישראל לעומת האדהה לפלסטינים מצביעים גם הם על תפנית היסטורית. על פי סקר של הניו יורק טיימס שנערך בספטמבר 2025, יש רוב קטן לאמריקאים המתנגדים לסיוע צבאי או כלכלי נוסף לישראל. זאת ועוד, לראשונה נטו אמריקאים להביע אהדה לפלסטינים (35%) במידה רבה מזו שהם חשים כלפי ישראל (34%).⁵¹

הנתונים משקפים עמדה שלילית גוברת בקרב האמריקאים כלפי התנהלותה של ישראל במלחמה נגד חמאס. התחזקות העמדות השליליות כלפי ישראל והעתקת האדהה של רוב האמריקאים מישראל לפלסטינים באה בתגובה לסיקור החדשותי ולתמונות של מוות, רעב ועקורים בעזה (שחלקן הופצו בקמפיין מתואם של גופים פרו־פלסטיניים), וכן בשל הצהרות של שרים בממשלת ישראל, שקראו להרס ערי עזה ולהגירה כפויה של תושביה אל מחוץ לרצועה.

הנתונים משקפים גם מספר מגמות ארוכות טווח. ראשית, עמדות פרו־ישראליות בארצות הברית נקשרו מאז ומתמיד במידה כזו או אחרת לרגשות דתיים, בשל החיבור המקראי של העם היהודי לארץ ישראל והנבואות על שובו לארצו. ואולם בעשורים האחרונים הצטמצם חלקם של האמריקאים המזדהים כנוצרים, ומנגד גדל חלקם של חסרי ההשתייכות הדתית, שחשים פחות אהדה לישראל.⁵²

שנית, הקיטוב הפוליטי המעמיק בארצות הברית משפיע לרעה על התמיכה בישראל בקרב הדמוקרטים ומגדיל את הפער בין תומכי שתי המפלגות. לאורך רוב המאה ה־20 כללו שתי המפלגות הגדולות סיעות שמרניות וליברליות, אולם בעשורים האחרונים הליברלים התקבצו בהדרגה במפלגה הדמוקרטית והשמרנים במפלגה הרפובליקנית, והתרחבו הפערים המפלגתיים בעמדות בשורה ארוכה של נושאים. הדמוקרטים נעשו יותר ויותר ליברלים, והרפובליקנים נעשו יותר ויותר שמרנים. התמיכה בישראל הייתה מאז ומתמיד יוצאת דופן בדינמיקה המפלגתית הזו. לאורך זמן רב הייתה זו אחת הסוגיות הדו־מפלגתיות היחידות שנותרו, בייחוד בקרב האליטות של כל מפלגה. התמיכה בישראל בקרב צמרת המפלגה הדמוקרטית נשמרה, בין היתר, מכיוון שיהודי ארצות הברית – שהם כאמור

Lisa Lerer and Ruth Igielnik, "Americans' Support for Israel Dramatically Declines," *New York Times*, September 29, 2025. 51

Frank Newport, "Support for Israel in the US Hampered by Declining Religiosity," *Gallup*, June 21, 2024. 52

הפלח הפרו־ישראלי ביותר בציבור האמריקאי – הם גם ציבור בוחרים חשוב של המפלגה הדמוקרטית ותומכים מרכזיים שלה.

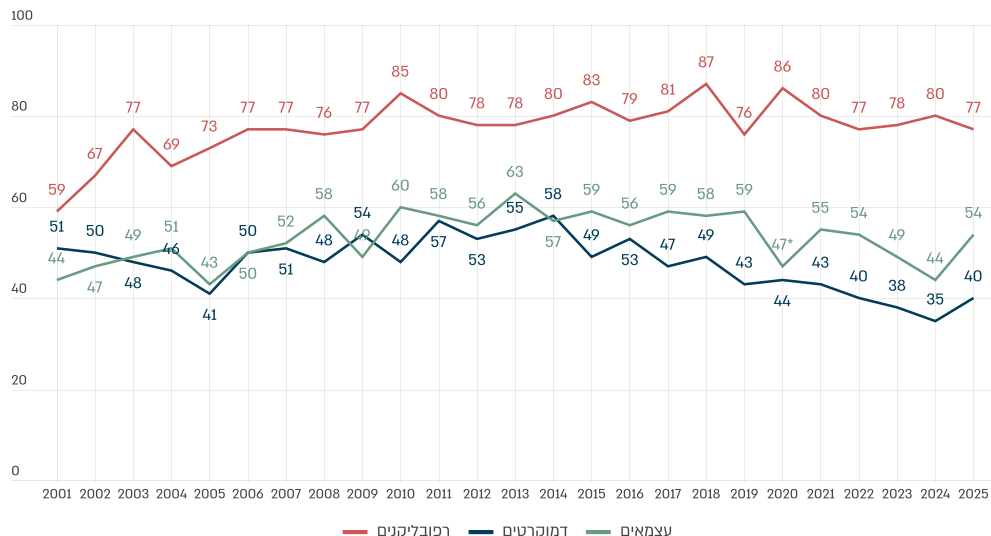
ראשיתו של הפיצול בין המפלגות בימים שלאחר מתקפת ה־11 בספטמבר 2001. בשנים שאחרי הפיגוע במגדלים התאומים גברה התמיכה הרפובליקנית במלחמות בעיראק ובאפגניסטן, וגם בישראל, שנתפסה כבעלת ברית ב"מלחמה בטרור" באופן כללי. מנגד, הדמוקרטים הגיבו באמביוולנטיות גוברת כלפי המלחמות האמריקאיות במזרח התיכון שבהן פתח הנשיא בוש הרפובליקני, ובהתאם פחתה תמיכתם בישראל.⁵³ הפער בין המפלגות והשחיקה בתמיכת המפלגה הדמוקרטית בישראל העמיקו בתקופת אובמה ובכהונת טראמפ הראשונה, הן סביב מה שנתפס כהתערבות ישראלית בפוליטיקה האמריקאית לטובת המפלגה הרפובליקנית, והן בשל ההקבלה שנוצרה בין מתחים גזעיים בתוך ארצות הברית לבין הסכסוך הישראלי־פלסטיני. תרשים 6 מציג את הפער המעמיק בין המפלגות, כפי שבא לידי ביטוי בתשובות לשאלה הקבועה של סקר גאלופ: "במצב הנוכחי במזרח התיכון, האם האהדה שלך נתונה יותר לישראלים או יותר לפלסטינים?" בשנת 2001, לפני מתקפות ה־11 בספטמבר, עמד הפער בין המפלגות על 8% בלבד. נכון ל־2024 80% מהרפובליקנים הביעו אהדה רבה יותר לישראל, בהשוואה ל־35% בלבד מהדמוקרטים.⁵⁴

Amnon Cavari and Guy Freedman, *American Public Opinion toward Israel: From Consensus to Divide*, (Routledge, 2021). 53

Jeffrey Jones, "US Views of Israel, Ukraine and Mexico Most Divided by Party," Gallup, 54 February 2025.

תרשים 6. האהדה לישראל בארצות הברית לפי חלוקה מפלגתית, 2001–2025

(% המשיבים שאוהדים את ישראל יותר מאשר את הפלסטינים)

המגמה ארוכת הטווח השלישית המעצבת את העמדות כלפי ישראל היא פער דורי הולך וגדל. ניתן לראות שהרגש הפרו-ישראלי נותר יציב בקרב נשאלים בגיל מתקדם, אולם בקרב מבוגרים בגיל העמידה הוא ירד, ובקרב צעירים הוא צנח בחדות. ואכן, ישראל ניצבת בפני מצוק דורי של ממש.⁵⁵ למשל, מכון המחקר פיו דיווח בשנת 2024 כי 76% מהאמריקאים בגיל 65 ומעלה החזיקו בדעה חיובית על העם הישראלי, בהשוואה ל-46% בלבד מהאמריקאים מתחת לגיל 30 (בקבוצת הגיל הצעירה יותר החזיקו 60% בדעות חיוביות על העם הפלסטיני). השחיקה בתמיכה בישראל הייתה החמורה ביותר בקרב דמוקרטים צעירים, אך היא נרשמה גם בקרב רפובליקנים צעירים ואפילו בקרב נוצרים אוונגליסטים לבנים – הקבוצה הפרו-ישראלית ביותר מחוץ ליהדות ארצות הברית.⁵⁶

Avishay Ben Sasson-Gordis, "Israel security expert warns: We're losing young Americans forever – opinion", *The Jerusalem Post*, November 6, 2025.

Laura Silver, "How Americans View Israel and the Israel-Hamas War at the Start of Trump's Second Term," Pew Research Center, April 8, 2025

Shibley Telhami, "Young Republicans and Evangelicals Are Less Sympathetic With Israel. Why?" *Critical Issues Poll*, University of Maryland, September 29, 2025.

הקריסה בתמיכה בקרב צעירים אמריקאים קשורה לחוויות התבגרות דוריות, לתנועות פוליטיות בארצות הברית ולשינוי בהרגלי צריכת התקשורת. צעירים אמריקאים התבגרו במהלך סבבי המלחמות שניהלה ישראל מול חמאס בעזה, ועל רקע תנועות חברתיות פרוגרסיביות המטפחות סולידריות עם עמים שהיו מדוכאים תחת שלטון קולוניאלי, ובייחוד התנועות Occupy Wall Street ו־Black Lives Matter. תנועות אלו נתפסות כרלוונטיות לסכסוך הישראלי-פלסטיני, וכך גם נלמד באוניברסיטאות ובבתי ספר תיכוניים אמריקאיים, בפרט בפקולטות למדעי הרוח והחברה. כל סבב עימות עם חמאס – בייחוד המבצעים ב־2014 וב־2021 – הגביר את האהדה לפלסטינים בקרב דור המילניום ובני דור ה-Z. עליית ממשלת הימין הקיצוני בישראל ב־2022 תרמה גם היא לניכור של צעירים ליברלים. לבסוף, ככל שהתארכה מלחמת חרבות ברזל נפוצו תמונות הסבל בעזה ברשתות החברתיות (כולל טיקטוק ואינסטגרם) שצעירים אמריקאים צורכים באינטנסיביות, ותופעה זו סייעה גם בקמפיינים של השפעה.⁵⁷

התלכדות מגמות הקשורות לדתיות, לקיטוב פוליטי ולחילופי דורות הכשירה את הקרקע לקריסה ברגשות הפרוי-ישראליים במהלך מלחמת חרבות ברזל. המאפיין ארוך הטווח של מגמות אלה מצביע על כך שמעמדה המידרדר של ישראל בדעת הקהל האמריקאית לא יתהפך במהרה או בקלות.

סדקים מפלגתיים

בראש סדר העדיפויות של איפא"ק ושל ארגוני השדולה המרכזיים האחרים עמדה תמיד הבטחת התמיכה הדו-מפלגתית בברית בין ארצות הברית לישראל. במשך עשרות שנים הובטחה התמיכה הזו בקלות יחסית, תוך התבססות על התפיסה שכוחה של ישראל כמעצמה אזורית מבטיח את האינטרסים האמריקאיים במזרח התיכון, מנטרל השפעה רוסית (לשעבר סובייטית) ונאבק ב"קיצוניות אסלאמית". מנהיגי הזרם המרכזי בשתי המפלגות האמריקאיות ראו בישראל בעלת ברית אידיאלית, משום שניהלה את מלחמותיה מבלי לדרוש מעורבות אמריקאית ישירה, ובזכות היותה מקור לטכנולוגיה ומודיעין יקרי ערך. בראייה רחבה יותר, מנהיגים כאלה ראו בישראל מדינה בעלת ערכים משותפים עם ארצות הברית, כמו מוסדות חופשיים וממשל דמוקרטי. הגישה הדו-מפלגתית עודנה זוכה

Sheera Frenkel and Steven Lee Myers, "Americans' Views of Israel-Gaza War Shift Alongside 57 Changing Social Media Posts," *New York Times*, October 1, 2025.

לתמיכה בממשל האמריקאי כיום, מצד דמויות כמו מנהיג המיעוט בסנאט צ'אק שומר (דמוקרטי, ניו יורק) והסנאטור לינדזי גרהם (רפובליקני, דרום קרוליינה).
 ואולם בשנים האחרונות התגלו סדקים סביב ישראל בשתי המפלגות. במפלגה הרפובליקנית צברה הגישה הבדלנית השפעה, בייחוד בשורות תנועת (Make America Great Again) של הנשיא טראמפ. בצל הכישלונות של ארצות הברית בעיראק ובאפגניסטן, הבדלנים מתנגדים ל"מלחמות נצחיות" ולאסטרטגיית מדיניות חוץ השואפת לשינוי משטר. הם סבורים שישאל היא ששכנעה את ממשל בוש לפתוח במלחמה בעיראק, מתייחסים בחשדנות רבה לארגוני תמיכה פרו-ישראליים (בפרט איפא"ק) והזהירו מפני השתתפות אמריקאית במבצע עם כלביא נגד איראן. מחנה הבדלנים כולל את מגישי הפודקאסט סטיב באנון וטאקר קרלסון, כמו גם דמויות פוליטיות בולטות כמו סגן הנשיא ג'יי די ואנס. יש במחנה גם כאלה המוכנים לאמץ תאוריות קונספירציה וסטראוטיפים אנטישמיים.⁵⁸ בנובמבר 2025 אירח קרלסון בפודקאסט שלו את ניק פואנטס – אחד מהקולות האנטישמיים המובילים בארצות הברית כיום. למרות שכמה דמויות במפלגה הרפובליקנית, כולל הנהגת הקואליציה היהודית הרפובליקנית, מחו נמרצות, היו כאלה שמיהרו לצאת להגנתו של קרלסון, כמו נשיא Heritage Foundation (מכון מחקר שמרני משפיע).
 בצד הדמוקרטי, קבוצת הבדלנים מורכבת מה"פרוגרסיבים" השמאלנים של המפלגה, עם דמויות כמו הסנאטור מוורמונט ברני סנדרס, חברת הקונגרס מניו יורק אלכסנדריה אוקסיוקורטז וראש עיריית ניו יורק, זוהראן ממדאני. בדומה לימין הבדלני, גם הסיעה הפרוגרסיבית מחזיקה בדעה שישאל גררה את ארצות הברית למלחמות מיותרות ויקרות במזרח התיכון. הפלג השמאלי גם רואה בישראל, בפרט תחת ממשלות הימין שלה, את הצד הסרבן בסכסוך הישראלי-פלסטיני וכמי שמבצעת פשעים נגד העם הפלסטיני בעזה ובגדה המערבית. הנהגת השמאל הפרוגרסיבי דוגלת בזכויות הפלסטינים כחלק ממערך רחב יותר של מטרות, הכוללות בין היתר מאבק בגזענות, אקטיביזם בנושאי אקלים, זכויות להט"ב וזכויות עובדים. בקרב האליטות של המפלגה הדמוקרטית נותרה הסיעה הפרוגרסיבית האנטי-ישראלית מיעוט קטן, אבל בקרב ציבור הבוחרים הדמוקרטי קולות אלה צוברים פופולריות והשפעה ככל שהתפיסות לגבי ישראל נעשות שליליות יותר. יתרה מכך, בעוד שבעבר דעות כאלה היו פוסלות כל מועמד אטרקטיבי במפלגה הדמוקרטית, בחירתו של זוהראן ממדאני בניו יורק היא הוכחה שזה כבר לא כך.

58 אבישי בן ששון גורדיס וטד ששון, "הוויכוח על ישראל בתוך המפלגה הרפובליקנית", מבט על, גיליון 207, 18 בפברואר 2025, המכון למחקרי ביטחון לאומי.

נוצרים אוונגליסטים לבנים במפלגה הרפובליקנית העניקו לישראל בסיס תמיכה יציב בימין האמריקאי, וסביר להניח שימשיכו לעשות זאת בטווח הקרוב והבינוני, ובכך ימתנו את השפעת הפילוג הפנים-מפלגתי. במפלגה הדמוקרטית יש סיכוי גבוה יותר לכך שהתעצמות העוינות בקרב בסיס הבוחרים של המפלגה תתבטא בשינוי מדיניות מהותי, בייחוד אם הדמוקרטים יחזרו לקונגרס או לבית הלבן בסבבי הבחירות הבאים. גם אם עמדות המדיניות כלפי ישראל לא ישתנו באופן קיצוני תחת רוב דמוקרטי בעתיד, סביר להניח שכוחות פרו-ישראליים יתקשו יותר להשיג תמיכה מהסוג שבעבר נתפסה כמובנת מאליה. ביולי 2025 תמכו רוב הדמוקרטים בסנאט בחקיקה – שנועדה להיות סמלית – להגבלת מכירות הנשק לישראל. כאמור, יהודים אמריקאים מצביעים בעיקר למפלגה הדמוקרטית ומחזיקים בתפקידי מפתח של תורמים, אסטרטגים ואנשי מנגנון. לכן רגשותיהם כלפי ישראל ימלאו תפקיד מכריע בעיצוב הכיוון העתידי שאליו תצעד המפלגה.

אנטישמיות גואה

האנטישמיות בארצות הברית נמצאת במגמת עלייה בשנים האחרונות, שהתעצמה עוד יותר בשל מלחמת חרבות ברזל. המעקב אחר התקריות האנטישמיות שמנהלת הליגה נגד השמצה (ADL) מספק עדויות לתופעה. בשנת 2024 תיעדה הליגה נגד השמצה 6,552 מקרי הטרדה, 2,606 מקרי ונדליזם ו-196 מקרי תקיפה – עלייה כוללת של 344% בהשוואה לחמש השנים שקדמו לכך, ו-893% בהשוואה לעשר השנים שקדמו לכך. רוב התקריות האנטישמיות (58%) בשנת 2024 נקשרו לראשונה לישראל או לציונות.⁵⁹

גל האנטישמיות נובע בחלקו מהימין הפוליטי. אנטישמיות ימנית כוללת תאוריות קונספירציה על שליטה יהודית בבנקים ובתקשורת ועל מזימות לערעור אופייה הלבן או הנוצרי של ארצות הברית (למשל הקונספירציה המכונה "תאוריית ההחלפה"). רטוריקה מסוג זה עמדה מאחורי הרציחות בבית הכנסת 'עץ החיים' בפיטסבורג, פנסילבניה בשנת

⁵⁹ **הליגה נגד השמצה** הרחיבה את הגדרתה לאנטישמיות כך שתכלול כמה ביטויים של אנטי-ציונות בעקבות מתקפת חמאס ב-7 באוקטובר, מה שמסביר חלקית את העלייה; ראו: Noah Feldman, "The New Antisemitism," *Time Magazine*, March 11, 2024.

אבל יש עוד מקורות של נתונים המצביעים על עלייה באנטישמיות. למשל, ה-FBI מדווח על עלייה במקרים של פשעי שנאה המכוונים נגד יהודים, וכי יהודים חווים שיחות גבוהות יותר של פשעי שנאה לנפש בהשוואה לכל קבוצה אחרת בארצות הברית. ראו: Editorial Board, "Antisemitism Is an Urgent Problem," *New York Times*, June 14, 2025.

על האופן שבו סטודנטים יהודים חווים אנטישמיות בקמפוסים של אוניברסיטאות, ראו: Hersh and Lyss, "A Year of Campus Conflict and Growth," 2024.

2018 ובבית חב"ד בפאאוי, קליפורניה כעבור שנה. ביטוי נוסף היה הצ'ט של קבוצת ההנהגה הצעירה של המפלגה הרפובליקנית, שדלף לתקשורת.⁶⁰ תאוריות אנטישמיות נוכחות מאוד ברשתות החברתיות, והן החלו לצוץ גם בתוצרי צ'טבוטים מבוססי בינה מלאכותית כמו Grok – עובדה המעידה על שכיחותם של נרטיבים כאלה בחומרי האינטרנט שהבינה המלאכותית לומדת לחקות.

האנטישמיות זינקה גם בשמאל הקיצוני, בעיקר במסווה של אנטי־ציונות. רטוריקה אנטישמית של השמאל בדרך כלל תציג את המדינה היהודית כרעה במיוחד. הטענה שישראל מבצעת רצח עם נגד פלסטינים, למשל, מקורה בשנות ה־70, אז הייתה מרכיב מרכזי בתעמולה הסובייטית. תיאור הציונות כצורה של גזענות רצחנית בשיח החברתי בארצות הברית צבר תאוצה בשני העשורים הראשונים של שנות ה־2000 והופץ באופן נרחב, בפרט באמצעות האקטיביזם של התנועה הפרו־פלסטינית ועל רקע המלחמה הנוכחית. הרטוריקה הקיצונית סללה בשנת 2025 את הדרך לאלימות פוליטית מצד תוקפים פרו־פלסטינים, שכללה את הרצח של עובדי שגרירות ישראל בווינגטון, תקיפת צעדות של סולידריות עם החטופים בעזה בבולדר, קולורדו ותקיפת ביתו של מושל פנסילבניה היהודי והפרו־ישראלי, ג'וש שפירו.⁶¹

האנטישמיות בשמאל באה לידי ביטוי גם בדעה שיהודי ארצות הברית הם קבוצה לבנה בעלת זכויות יתר, שאינם ראויים להכרה כמיעוט במסגרת תוכניות של גיוון, שוויון והכללה (DEI). צורה חדשה זו של הטיה שמאלנית נגד יהודים הביאה לכך שסטודנטים יהודים, שנחשפו לגילויים גוברים של אנטי־ציונות ואנטישמיות בעקבות מלחמת חרבות ברזל, נתקלו בדרך כלל באדישות מצד המוסדות, למרות שלרשות האוניברסיטאות עמדו מנגנונים רבים לאכיפת מדיניות למניעת אפליה.⁶²

Jason Beeferman and Emily Ngo, "I Love Hitler: Leaked Messages Expose Young Republicans Racist Chat," *Politico*, October 14, 2025.

Atchalta, "October 8 'Conceptsia' & the Playbook to Fighting Antisemitism in America," September 19, 2025.

ראו גם טד ששון ואבישי בן ששון גורדיס, "מחלוקת בקרב היהודים בארצות הברית בנוגע למדיניות טראמפ נגד אנטישמיות", מבט על, 2012, המכון למחקרי ביטחון לאומי, 13 ביולי 2025.

Confessore Nicholas, "The University of Michigan Doubled Down on DEI. What Went Wrong?" *New York Times*, October 16, 2024.

Harvard University, "Final Report: Presidential Task Force on Combatting Antisemitism and Anti-Israel Bias," April 29, 2025.

הממשל בכהונת טראמפ השנייה הציב את המאבק באנטישמיות של השמאל כאחד ממוקדי מדיניות הפנים שלו, והדגיש במיוחד את המאבק בהטיה במוסדות להשכלה גבוהה. בין הפעולות שנקט הממשל או שאיים בהן היו ניסיונות לגרש פעילים פרו־פלסטינים וכפיית רפורמות על אוניברסיטאות הנחשבות עוינות לסטודנטים יהודים וישראלים. צעדים כאלה כללו קיצוצי ענק בתקציבי המחקר, בפרט בהרווארד, בקולומביה ובמוסדות עילית אחרים; איסור על מתן ויזות לסטודנטים בינלאומיים בהרווארד; ותביעות שהוסדרו בסכומים של מאות מיליוני דולרים. יהודי ארצות הברית הגיבו ליוזמות אלה באמביוולנטיות.⁶³ מצד אחד הם הביעו דאגה מהאנטישמיות הגוברת וחשש לרווחתם של סטודנטים יהודים וישראלים בקמפוסים של האוניברסיטאות. מנגד הם קיבלו את פעולות ממשל טראמפ בחשדנות, והתייחסו אליהן כאל פעולות שמטרתן העיקרית היא להחליש את המוסדות הליברליים ואת שלטון החוק, וכדרך לצבור נקודות בקרב הבוחרים השמרנים ב"מלחמת התרבות" הפנים־אמריקאית. הם גם הביעו חשש מהאפשרות שהחלטת הנשיא להתמקד באוניברסיטאות ובתוכניות גיוון והכללה בשם המאבק באנטישמיות תעורר תגובת נגד כלפי יהודים,⁶⁴ וציינו את האיפוק של הנשיא בקריאת תיגר על האנטישמיות מהצד הימני של המפה הפוליטית, ואת ההגנה שלו על טאקר קרלסון לאחר הריאיון עם ניק פואנטס כמעוררי ספק באשר לכנות כוונות הממשל.

הקהילה היהודית האמריקאית בתהליכי שינוי

לסיכום חלק זה – הקהילה היהודית האמריקאית נמצאת בתהליכי שינוי וניצבת בפני עתיד לא ברור. גל החילון וההתרחקות מהקהילה מחליש את המוסדות היהודיים ומוביל לצמצום החינוך היהודי ברוב קבוצות הגיל הצעירות. הניכור כלפי ישראל בקרב הציבור האמריקאי הכללי, שמקורו במגמות ארוכות טווח וכן בביקורת חריפה על התנהלות ישראל במלחמה נגד חמאס בעזה, ניכר יותר ויותר. בתוך הקהילה היהודית נוצר פילוג עמוק בנושאים הנוגעים הן לארצות הברית והן לישראל, ומכרסם בכוח הפוליטי של הקול היהודי. הסביבה החיצונית מאתגרת יותר ויותר עקב עלייה בסנטימנט האנטי־ישראלי ובאנטישמיות, שבתורם מביאים לפירוק מבנים פוליטיים ולתחושה של הרוב הליברלי והמרכזי בקהילה היהודית שאין לו בית פוליטי.

63 ששון ובן ששון־גורדיס, "מחלוקת בקרב יהודי ארצות הברית".

64 שם.

השינויים המתרחשים בקהילה היהודית-אמריקאית מציבים בפני ישראל אתגר מורכב. בטווח הקרוב, האיום הגדול ביותר הוא בזירה הפוליטית, בייחוד בקרב הדמוקרטים ובצד הליברלי של הקשת הפוליטית. בסביבה הפוליטית הנוכחית יהודי ארצות הברית מהווים חומת מגן קריטית מפני קריסת התמיכה של המפלגה הדמוקרטית בברית בין ארצות הברית לישראל. ככל שתמיכת היהודים הליברלים בישראל תפחת, כך יגבר הסיכון להתנכרות המפלגה הדמוקרטית כולה. אובדן המפלגה הדמוקרטית במערכת האמריקאית הדור-מפלגתית יתורגם בסופו של דבר למשבר פוליטי עבור ישראל, שיאיים על ליבת הברית בינה לבין ארצות הברית. בטווח הבינוני והארוך, המחיר של דעיכת הקהילה היהודית האמריקאית עבור ישראל יהיה גם כלכלי. הרשתות הבלתי פורמליות, המסייעות מאוד לפיתוח המדעי והתעשייתי של ישראל, צפויות להיחלש, וזרם התרומות למגזר השלישי בישראל יצטמצם. ואולם הנזק הגדול ביותר הוא הקשה ביותר לכימות: קהילה יהודית אמריקאית דועכת תותיר את ישראל מבודדת יותר בעולם, עם יכולת פחותה להפעיל עוצמה רכה ופחות ביטחון בתפקידה הגלובלי כמדינת הלאום של העם היהודי.

קווי המדיניות ושיטות הפעולה של ישראל כיום

במרבית שנות המאה ה-20 התמקדו הישראלים בפרויקט האדיר של בניית המדינה, ופחות במערכת היחסים עם הקהילות היהודיות בתפוצות. באופן כללי הישראלים ציפו שאחיהם מעבר לים יעלו לארץ, ואם לא – לפחות יעניקו לה תמיכה כלכלית ופוליטית ללא תנאי. עם הזמן והתפתחות הכלכלה והחברה בישראל החלו יהודי התפוצות לראות במדינה היהודית מקור לזהות ולמטרה, ובעקבות זאת החלה להתגבש נקודת מבט חדשה בקהילת התפוצות הצומחת. הישראלים מצידם ביטאו יותר ויותר דאגה לרווחתם של יהודי התפוצות ונכונות לפעול לתמיכה הדדית לא רק במצבי חירום, שבהם תמיד הושיטה ישראל יד לקהילות התפוצות.

הגישה החדשה עוגנה בחוק הלאום משנת 2018, אשר לצד סעיפיו הבעייתיים, בפרט בהקשרי יחסי הרוב היהודי והמיעוטים בישראל, קובע כי "המדינה תפעל בתפוצות לשימור הזיקה בין המדינה ובין בני העם היהודי [...] ולשימור המורשת התרבותית, ההיסטורית והדתית של העם היהודי בקרב יהדות התפוצות".⁶⁵ גישה זו מתבטאת גם בעמדות הציבור הישראלי הרחב, כפי שנמדדו בסקרי דעת קהל. בסקר של המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS) שנערך באפריל 2025 תיארו 88% מהישראלים את הקשר עם יהודי ארצות הברית כ"חשוב". באופן דומה, בסקר שערך המכון הישראלי לדמוקרטיה בשנת 2021 הסכימו 75% מהישראלים כי "קהילה משגשגת בתפוצות" חיונית לעתיד העם היהודי.

מסגרות מוסדיות

מבחינה מוסדית ישראל מנהלת את יחסיה עם התפוצות דרך רשת של גופים ממשלתיים וארגוני מגזר שלישי, הפועלים בתיאום רופף. הגופים הממשלתיים החשובים ביותר הם משרד החוץ; משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות; משרד העלייה והקליטה; ועדת

65 סעיף 6: (א) המדינה תשקוד על הבטחת שלומם של בני העם היהודי ושל אזרחיה הנתונים בצרה ובשביה בשל יהדותם או בשל אזרחותם (ב) המדינה תפעל בתפוצות לשימור הזיקה בין המדינה ובין בני העם היהודי. (ג) המדינה תפעל לשימור המורשת התרבותית, ההיסטורית והדתית של העם היהודי בקרב יהדות התפוצות.

העלייה, הקליטה והתפוצות של הכנסת; בית הנשיא; והסוכנות היהודית לישראל, שהיא גוף ממשלתי למחצה.

בין הארגונים הלא-ממשלתיים החשובים נמצאים תגלית ועוד שורה ארוכה של ארגונים קטנים יותר, כמו המכון למדיניות העם היהודי, מכון הרטמן, ENTER: היוזמה לקידום עמיות יהודית, ועוד רבים אחרים. אנשי מקצוע ישראלים שעובדים בארגונים הפונים לתפוצות מקושרים יותר ויותר באמצעות רשתות חברתיות ומגננונים נוספים. באופן כללי נבנה בישראל לאורך השנים אקוסיסטם חזק של ארגונים, כולל גופים ממשלתיים ולא-ממשלתיים, התומכים בקשר של ישראל עם הקהילה היהודית האמריקאית.

תוכניות תמיכה

תוכניות התמיכה של ישראל בחיים היהודיים בארצות הברית כוללות יוזמות מורשת של הסוכנות היהודית, עם יותר מ־2,000 שליחים לפדרציות, למחנות קיץ ולמכללות, ועשרות רבות של שותפויות ישירות בין אזורים ובין ערים. תוכניות אלו הן אבני יסוד ביחסייה של ישראל עם יהדות ארצות הברית, שבמהלך השנים שודרגו במגוון דרכים. הקהילות, הארגונים והמוסדות שהן משרתות מעריכים אותן מאוד, והן יוצרות רקמת חיבור חשובה בין ישראל ליהדות ארצות הברית. לאחרונה החל משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות לתת מענקים לתמיכה בבתי ספר יהודיים ולבחון דרכים לתמיכה בחינוך המשלים.

תוכנית השותפות החשובה ביותר של ישראל עם יהדות ארצות הברית היא פרויקט תגלית – הארגון המביא צעירים יהודים מהתפוצות לסיורים חינוכיים בישראל. במהלך רבע המאה האחרונה השתתפו בפרויקט – שכ־30% מהמימון שלו מגיע ממדינת ישראל – יותר מ־500 אלף צעירים יהודים אמריקאים, והוא תרם תרומה של ממש לחיי יהודי ארצות הברית וליחסים בין ישראל לתפוצות. העדות הטובה ביותר להשפעתה של התוכנית מופיעה בפרויקט העתיד היהודי של אוניברסיטת ברנדייס – מחקר פאנל שנערך בקבוצות הראשונות של התוכנית.⁶⁶ בשנת 2024 השלימה קבוצת המחקר את הגל השביעי של המחקר, שדגם אלפי חברי פאנל שהגישו בקשה להצטרף לטיול בין השנים 2001 ל־2009 (15 עד 25 שנים קודם לכן). המדגם כלל משתתפי פאנל שנטלו חלק בטיול של תגלית ומשתתפי פאנל שהגישו בקשה אך לא השתתפו, בעיקר משום שלא הצליחו להשיג מקום. כמו בגלים קודמים של

66 פרויקט העתיד היהודי הוא מחקר פאנל הסוקר את אותם נשאלים שוב ושוב לאורך זמן, כדי לראות כיצד דעותיהם נותרות יציבות או משתנות.

המחקר, גם הדוח החדש מתעד השפעה חזקה ומתמשכת. בקרב משיבים לא־אורתודוקסים שהיו נשואים או במערכת יחסים ארוכת טווח, למשתתפי תגלית היה סיכוי גבוה ב־37% לזוגיות עם יהודים מאשר למי שלא השתתף. למשתתפים עם ילדים היה סיכוי גבוה ב־14% לגדל אותם כיהודים, וסיכוי גבוה ב־60% להעניק להם חינוך יהודי פורמלי (כחינוך משלים או בבית ספר רגיל). למשתתפי התוכנית היה גם סיכוי גבוה ב־35% להרגיש מחוברים לישראל, וסיכוי גבוה יותר לקיים מגוון רחב של מנהגים יהודיים.⁶⁷ השפעתה והיקפה של התוכנית הפכו אותה לגורם חשוב בהמשכיות היהודית בארצות הברית.⁶⁸

תוכניות ארוכות טווח של ארגון מסע, ובכלל זה למידה בישיבה, שנת מכינה או לימודים בישראל, הוכיחו גם הן השפעה מובהקת ומתמשכת על רמות שונות של זהות יהודית ומעורבות קהילתית.⁶⁹ תוכניות כאלה חשובות בייחוד כזירות לטיפול מנהיגות קהילתית יהודית עתידית. בשנים האחרונות, לצד תוכניות שנת מכינה, תוכניות לימודים בישראל ותוכניות התמחות, מספר אוניברסיטאות ישראליות הוסיפו תוכניות לתואר ראשון מלא או תואר כפול.

עם זאת, ההשקעה מצד נדבנים וממשלת ישראל בתוכניות ארוכות טווח נותרה צנועה, ואף כי מספר המשתתפים עלה, הוא עדיין לא ממצה את הפוטנציאל שלו.⁷⁰ יש לזכור גם שחלה ירידה דרמטית בהיקף תוכניות המעניקות חוויה ישראלית מאז מגפת הקורונה והמלחמה.

67 רבות מההשפעות המתמשכות של פרויקט תגלית היו השלכה עקיפה של השפעת התוכנית על בחירת בן/בת הזוג. ראו: Sasha Volodarsky, Graham Wright, Shahar Hecht, and Leonard Saxe, "L'Dor V'Dor: Birthright Israel's Impact Across Generations," Cohen Center for Modern Jewish Studies, Brandeis University, February 2025.

68 מחקר הפאנל 'פרויקט העתיד היהודי' הוא המבחן המובהק ביותר להשפעת התוכנית. ממצאי המחקר תואמים למספר רב של מחקרי הערכה של השפעה לטווח קצר. ראוי לציין כי מחקר שנערך לאחרונה בקרב המועמדים לטיולי קיץ 2024 במהלך מלחמת חרבות ברזל דיווח כי ההשפעה על החיבור הרגשי לישראל הייתה דומה בקרב משתתפים שזיהו עצמם פוליטית כשמרנים, מתונים וליברלים. ראו: Graham Wright, Shahar Hecht, and Leonard Saxe, "Connection, Solidarity and Activism: The Experience of Birthright Israel's Summer 2024 Cohorts," Cohen Center for Modern Jewish Studies, May 2025.

69 תוכניות ארוכות טווח בדרך כלל מושכות צעירים בעלי רקע נרחב של חינוך יהודי, דבר שמקשה על היכולת לבודד את השפעת התוכנית. דוגמה למחקר חוויה ישראלית של 'מסע' המתייחס לאתגר זה, ראו: "Israel Immersion: The Key to a Strong Jewish Future," Impact NPO, 2022.

70 "Participation of Diaspora Jewish Youth in Volunteering and Social Leadership in Jewish Communities and in Israel." Ruderman Family Foundation, January 2024.

נושאי מדיניות שנויים במחלוקת

מדיניות ממשלת ישראל והאופן שבו היא מסבירה את מדיניותה הרשמית מעצבים גם הם את יחסם של יהודי ארצות הברית לישראל. המדיניות והחוקים של ישראל בנושאי דת ומדינה ופלורליזם דתי, שמענגים בעיקר את המנהגים האורתודוקסיים בנוגע לענייני מעמד אישי כמו נישואים וגירושים, היו מקור למתח עם ארגונים יהודיים אמריקאיים, בפרט אלו המייצגים תנועות יהודיות ליברליות. בה בעת, ממשלות ישראל התנגדו עד כה ללחץ מצד המפלגות הדתיות בישראל לשנות את הסטטוס קוו בנושא הגיור, המכיר בגיור שנעשה בחו"ל על ידי בתי דין רבניים לא־אורתודוקסיים. השמירה על הסטטוס קוו בעניין גיור בחו"ל מהווה תרומה חשובה לעמיות היהודית העולמית ולברית עם יהדות ארצות הברית.

פסיקות של בתי משפט בישראל מהעת האחרונה חייבו הכרה רשמית של המדינה גם בגיור לא־אורתודוקסי המבוצע בישראל, אך הדבר נתקל בהתנגדות מצד הרבנות. סיבות נוספות למתיחות הן ניהול רחבת הכותל, שנותר תחת פיקוח אורתודוקסי מלא; נסיגת נתניהו (בממשלה קודמת) מההסכם עם הקהילות היהודיות להקמת מרחב תפילה שוויוני בכותל הדרומי של הר הבית – סוגיה שנותרה כאובה; ופעולות חקיקה לשינוי חוק השבות שנועדו לצמצם את זכויות ההגירה של נכדים לא־יהודים של סבים יהודים. סוגיות אלו ואחרות הנוגעות לפלורליזם דתי נדחקו לשוליים על רקע מגפת הקורונה, המאבק על הרפורמות במערכת המשפט ומלחמת חרבות ברזל. ואולם אלו סוגיות שמוסיפות להשפיע על היחסים בין הקהילה היהודית האמריקאית למדינת ישראל, שכן הן משקפות מציאות שבה רוב יהודי ארצות הברית עודם מזדהים עם הזרמים הליברליים ביהדות, בעוד שרוב היהודים הדתיים בישראל נוטים להזדהות כמסורתיים או אורתודוקסיים.

הרפורמה המשפטית שיצאה לדרך בהובלת נתניהו ושר המשפטים לויין בתחילת 2023 פילגה את הישראלים, ובמקביל גם את קהילות יהדות התפוצות. רוב יהודי ארצות הברית, המזדהים כליברלים, אימצו את נקודת המבט של האופוזיציה הישראלית, וטענו כי הרפורמות המוצעות יבטלו את האיזונים והבלמים על כוחה של הקואליציה השלטת ויחלישו את הדמוקרטיה הישראלית.⁷¹ מכיוון שפרשנות זו של הרפורמה המשפטית נטתה לשלוט בשיח הציבורי בארצות הברית, קמפיין הרפורמה פגע במוניטין של ישראל כדמוקרטיה ליברלית. המדיניות שאימצה ישראל למאבק באנטישמיות, אף שנועדה להגן על יהודי התפוצות, גרמה במקרים מסוימים לקרע עם ארגונים יהודיים בתפוצות. דוגמה שסוקרה בהרחבה

Jewish Electorate Institute, "National Survey of American Jews," June 2023. 71

בעיתונות היהודית הייתה החלטתו של משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות להזמין נציגים של מפלגות ימין קיצוני מאירופה לכנס בינלאומי בנושא אנטישמיות. ההחלטה גרמה לרוב הארגונים היהודיים האמריקאיים לבטל את השתתפותם באירוע, שנתפס בעיניהם כדרך לשקם את מעמדם של האנטישמים במקום לרסן את השפעתם.⁷² לבסוף, מדיניותה של ישראל במהלך מלחמת חרבות ברזל והאופן שבו הסבירה אותה גרמו לניכור בקרב חלקים גדולים בציבור היהודי האמריקאי ובציבור האמריקאי הרחב. הניכור של רבים מהיהודים האמריקאים נבע מהחלטות אסטרטגיות וטקטיות של הממשלה, בייחוד בנוגע להגבלות על סיוע הומניטרי, מספר ההרוגים בקרב אזרחי עזה ואלומות מתנחלים בגדה המערבית. הניכור שנוצר היה גם ביטוי לכישלונם של משרד החוץ וגופי דיפלומטיה ציבורית אחרים בהסברה אפקטיבית של פעולות ישראל, ולאופן שבו הצהרות קיצוניות של שרי ממשלה השתלטו על השיח. רבים מהמנהיגים היהודים שאיתם שוחחנו ציינו כי החלטותיה של ישראל לגבי אופן המשך המלחמה והסברת מהלכיה בעולם היו גורם נוסף לעלייה ברגשות האנטי־ישראליים ובאנטישמיות בארצות הברית.⁷³

Michael Starr, "ADL Pulls Out of Israeli Conference on Combatting Antisemitism," *Jerusalem Post*, March 19, 2025.

ההזמנה שקיבל באוקטובר מנהיג הימין הקיצוני בבריטניה טומי רובינסון ממשרד החינוך לבקר בישראל עוררה תגובה דומה בקרב מנהיגי יהדות בריטניה.

73 אחדים מהמראיינים שלנו הוסיפו וציינו כי התנהלות ישראל במלחמה היא עדות מבחינתם ליחס המזלזל כלפי שלומם של יהודי התפוצות.

המלצות למדיניות

מחויבותה של ישראל לשגשוג הקהילה היהודית האמריקאית נובעת מן האינטרסים האסטרטגיים ומערכי הליבה שלה. מבחינה אסטרטגית ישראל נהנית מקהילה יהודית חזקה במעצמה המובילה בעולם. גם בעתיד תמשיך ישראל להושיט יד לארצות הברית לצורכי שותפות דיפלומטית וצבאית ושיתוף פעולה הדוק בתחומים מגוונים של מדע, תעשייה, אקדמיה, אומנות ותרבות. הקהילה היהודית האמריקאית – באמצעות ארגוני השדולה שלה ודרך מגוון השפעות חברתיות, תרבותיות ואינטלקטואליות נוספות – מסייעת להבטיח את הברית בין ארצות הברית לישראל. התמיכה היהודית-אמריקאית חיונית בייחוד במדינות הנוטות לצד הדמוקרטי של המפה ובהנהגת המפלגה הדמוקרטית עצמה, שם יש ליהודי ארצות הברית השפעה רבה, ומעמדה הנוכחי של ישראל הוא הרעוע ביותר.⁷⁴ יהודי ארצות הברית תורמים לביטחון הלאומי של ישראל גם באופן ישיר, לא דרך השפעתם בממשל האמריקאי. הם תורמים לאלפי ארגונים ישראלים ללא מטרות רווח, ותרומותיהם מהוות נתח ניכר מההכנסה הכוללת של מגזר העמותות בישראל. יהודים אלה גם משקיעים במפעלים עסקיים ישראלים ויוצרים קשרים עם מדענים, יזמים ומשקיעים ישראלים. במהלך המלחמה הגיעו אלפי אמריקאים לישראל על מנת להתנדב ולהפגין תמיכה. תרומות אלו מחזקות את החברה הישראלית ואת החוסן הלאומי בישראל. יתרה מכך, הציבור הישראלי רואה בשגשוג התפוצה היהודית ערך בפני עצמו, המבטא את המחויבות לעמיות היהודית.

ואולם כאמור, יהדות ארצות הברית עוברת תהליכי שינוי ומראה סימנים ברורים של היחלשות ודעיכה קהילתית. גם בקשריה החזקים וארוכי השנים עם ישראל ניכרים סימני התרופפות, בייחוד בדור הצעיר.

הקהילה היהודית האמריקאית, לרבות הארגונים הקהילתיים ומנגנוני הפילנתרופיה שלה שעודם חזקים, נושאת באחריות העיקרית לעתידה של יהדות ארצות הברית. יכולתה

74 גורמים ישראלים ובהם השגריר לשעבר רון דרמר טוענים כי נוצרים אוונגליסטים לבנים, ולא יהודים אמריקאים, הם אבן הפינה של תמיכת ארצות הברית במדינה היהודית. גישה זו מתעלמת מההשפעה המוגבלת יחסית של אוונגליסטים בתוך המפלגה הדמוקרטית, שם יהודים אמריקאים ממשיכים להפעיל השפעה משמעותית.

לעצב את עתיד החינוך היהודי ואת חיי הדת והקהילה רבה מזו של ישראל, והאחריות לפעול מוטלת עליה. יתרה מזאת, התפקיד נעשה מאתגר יותר, שכן הסלידה הגוברת כלפי ישראל בציבור האמריקאי והאנטי־ציונות האידיאולוגית בשמאל פוגעים במרכיב מרכזי בזהות היהודית האמריקאית – קשריה עם ישראל – ויוצרים מכשול חדש, שכדי להתגבר עליו ידרש מאמץ רחב להתחדשות יהדות ארצות הברית ולחיזוק קשריה עם המדינה היהודית. מסמך זה מתמקד אומנם בהמלצות לישראל, אך אנו מכירים בכך שלרבנים, מחנכים, אנשי מקצוע קהילתיים, תורמים ופעילים יהודים אמריקאים יש תפקיד מכריע. אנחנו ממליצים להשקיע מאמצים בחינוך ישראלי בבתי ספר ובמחנות קיץ; בקידום ומימון חינוך חווייתי בישראל; ובמאבק בדה־לגיטימציה של ישראל בזירה הציבורית. אנו קוראים גם להשתתפות ותרומה של יהודים אמריקאים בדיונים המתנהלים בישראל על עתיד המדינה, לרבות בנושאי דת ומדינה, המבנה והתפקוד של המוסדות הדמוקרטיים ועתיד הסכסוך עם הפלסטינים.

כפי שהראינו, יש לישראל עניין רב בשגשוג יהדות ארצות הברית ובקשר שלה עם המדינה היהודית. בפרקים הבאים נתמקד במדיניות ובאסטרטגיות שעל ישראל לאמץ. ההמלצות עלו מהראיונות שערכנו עם אנשי מפתח בארצות הברית ובישראל, והן כוללות יוזמות בנושאי **דיפלומטיה, חינוך, פוליטיקה ותכנון**. למרות שלכל אחד מהנושאים ערך בפני עצמו, אנחנו מאמינים שהצעות המדיניות והאסטרטגיות שלהלן יתרמו במשותף לחיזוק הקהילה היהודית האמריקאית ולברית שלה עם מדינת ישראל.

התחום הדיפלומטי

שיקום מעמדה של ישראל בעיני הציבור האמריקאי

כל עוד נמשכה המלחמה בעזה, יכולתה של ישראל לשקם את התמיכה בקרב הציבור האמריקאי נותרה מוגבלת. עתה, עם סיום הפרק העיקרי של המלחמה, על ישראל לעשות מאמץ מקיף לשיקום המוניטין שלה. מאמץ כזה לא יכול להיות ממוקד רק בהסברה, אלא עליו להתחיל בבחינת חלק ממדיניות הפנים והחוץ של ישראל. אם לא יחול שינוי כיוון במדיניות הקיצונית שמקדמת הממשלה הנוכחית, שיקום התמיכה בישראל בקרב הציבור האמריקאי והקהילה היהודית יהיה מאבק מייגע, אם לא בלתי אפשרי. על ישראל להימנע מפעולות הפוגעות פגיעה קשה באופייה הדמוקרטי, ובכלל זה החלשת עצמאותם של בתי המשפט וגילויי סובלנות לאלמות של מתנחלים קיצונים בגדה המערבית. בזירה

הדיפלומטית עליה לזוז את הרחבת הסכמי אברהם כך שישללו את ערב הסעודית ואולי גם מדינות שכנות נוספות, ולחדש את הדיאלוג עם הפלסטינים כדי לפעול לסיום הסכסוך בצורה בטוחה. יוזמות דיפלומטיות כאלה ישפיעו על רפובליקנים המטילים ספק בערכה האסטרטגי של ישראל ובתגובתה לסדרי העדיפויות של מדיניות החוץ של ארצות הברית, וגם על דמוקרטים המעוניינים להיווכח שישראל נותרה מדינה שוחרת שלום.

לצד מהלכים אלה, על ישראל ליישם גישה מקיפה חדשה לתקשורת ולדיפלומטיה ציבורית. הקמפיין החדש צריך להיות מתואם דרך איש קשר במשרד ראש הממשלה או במשרד החוץ. עליו לתת עדיפות להצגת טיעוניה של ישראל באופן יזום בזירה הציבורית האמריקאית ומול דמוקרטים ורפובליקנים מהזרם המרכזי, תוך התמקדות בצעירים ובסטודנטים. יש להקצות לקמפיין מימון הולם ולגייס אליו אנשים בעלי הבנה מעמיקה של הציבור האמריקאי המגוון ושאיפה להגיע לכל קהלי היעד.⁷⁵ לבסוף, אין להסתפק במסרים לציבור אלא לכלול גם יוזמות של חילופי מידע ושיתוף פעולה בתחומים מגוונים של השכלה גבוהה, מדע, משפט, אומנות וספורט. המשימה היא לטוות מחדש את המרקם המורכב של קשרים חברתיים ותרבותיים בין החברות והמדינות.

שיקום מעמדה של ישראל בעיני הקהילה היהודית אמריקאית

הסנטימנט הפרו־ישראלי דעך לא רק בציבור האמריקאי אלא גם בקהילה היהודית. למרות שרבים מיהודי ארצות הברית הצדיקו את התנהלות ישראל במלחמת חרבות ברזל, אחרים החריפו את ביקורתם ואימצו את הטענות שישראל ביצעה פשעי מלחמה, וכן נרשמה ירידה בקשר הרגשי עם המדינה היהודית. יש לכלול תוכנית ייעודית לקהילה היהודית במסגרת תוכנית השיקום הכוללת של הדיפלומטיה הציבורית של ישראל. למרות המיעוט שהקשיח את עמדותיו השליליות כלפי ישראל, רוב ניכר של יהדות ארצות הברית נותר להוט לראות את המיטב שבישראל, להבין את ההיגיון של מדיניותה והתנהלותה ולהעניק לה תמיכה. דיאלוג פתוח עם יהודי ארצות הברית יסייע לישראל לפוגג את המתח שיצרה המלחמה ואשר מעיב על היחסים.

על הממשלה למנות איש קשר וצוות לתיאום הקשר עם הקהילה היהודית האמריקאית, אם במשרד ראש הממשלה או בבית הנשיא. ניתן להוציא לפועל תוכנית של הסברה ודיאלוג

75 לניתוח מעמיק בשאלה מה התקלקל באסטרטגיית הדיפלומטיה הציבורית של ישראל ולתוכנית האב לשינוי, ראו: Akiva Tor and Ofir Dayan, "Israel's Deteriorating Image as a National Security Threat: A Program for Revitalizing Israel's Public Diplomacy," INSS (forthcoming).

במשותף עם הסוכנות היהודית. כל הצדדים צריכים לנהל אותה ברוח של ענווה ומתוך רצון אמיתי לשמוע ולהבין השקפות מגוונות. הישראלים ויהודי התפוצות חוו את השנתיים של המלחמה הרב־זירתית בדרכים שונות לחלוטין, מתוך מצבים ביטחוניים שונים ודרך תרבויות פוליטיות וסביבות תקשורת שונות. יש להתייחס בסובלנות לנקודות המבט השונות. היוזמה לשיקום היחסים בין ישראל לקהילה היהודית האמריקאית צריכה לכלול זירות מקצועיות מגוונות, ובהן תקשורת כתובה, השכלה גבוהה, אומנויות, רפואה ומחקר מדעי. עליה להציע שפע של הזדמנויות לפרויקטים ויוזמות משותפות שיאורגנו על ידי עמותות באמצעות קשרים ישירים בין ערים ואזורים, וכן מסגרות מקצועיות ומדעיות חדשות. יוזמות כאלו צריכות להגיע מישראל, אך ניתן יהיה לממן אותן באמצעות שותפויות ציבוריות־פרטיות הנשענות על תמיכה פילנתרופית.

התחום החינוכי

השבת תוכניות של חווייה ישראלית להיקפן המקורי

הקהילה היהודית האמריקאית מתמודדת כבר זמן רב עם גל של חילון, התרחקות והתבוללות, המשנה את פניה ומחליש אותה. האחריות העיקרית להתמודדות עם המשבר מוטלת על ארגונים ומוסדות נדבנות יהודיים־אמריקאיים. עם זאת, במהלך רבע המאה האחרונה מילא החינוך החווייתי בישראל תפקיד מרכזי בעיצוב הזהות של יהודי ארצות הברית. תוכניות אלה הוכיחו את יעילותן כדרך להגיע למגזרים המתבוללים בקהילה היהודית האמריקאית ותרמו במידה רבה להמשכיותה, על רקע השיעור הגבוה של נישואי תערובת.

מגפת הקורונה והמלחמה הביאו לכך שמספר המשתתפים בתוכניות אלה צנח בעשרות אלפים, ופחות צעירים יהודים־אמריקאים הגיעו לישראל לחווייה חינוכית לעומת הפוטנציאל. הירידה בהשתתפות בכל קבוצות הגיל תפגע בחיי הקהילה היהודית האמריקאית. על ממשלת ישראל לתמוך בפרויקט תגלית ובספקים נוספים של חוויות ישראליות קצרות – כמו תוכנית RootOne החדשה לבני נוער – כדי לבנות מחדש את היכולת במהירות האפשרית. תגלית שואפת להביא לישראל 200 אלף צעירים יהודים מהתפוצות (בעיקר מארצות הברית) בחמש השנים הקרובות. מטרה כזו הייתה נתפסת כסבירה למדי לפני עצזועי המגפה והמלחמה, ויש לאמץ אותה כעדיפות לאומית.

להפוך את ישראל למרכז עולמי למעוניינים בשנת מכינה ובהשכלה גבוהה

בה בעת יש הזדמנות וצורך להרחיב את מסגרות החינוך ארוכות הטווח בישראל. מסגרות כאלה כוללות תוכניות לשנת מכינה ולימודים אקדמיים, עם מסלולים לתואר מלא או תואר כפול. המטרה בהרחבת האפשרויות של תוכניות אלו היא להצמיח את קבוצת מנהיגי העתיד של יהודי ארצות הברית, ולטפח בכל קבוצת גיל מסה קריטית בעלת ידע מעמיק ומחויבות לישראל ולעם היהודי.

החסמים העיקריים להרחבת תוכניות לשנת מכינה ולימודים אקדמיים הם שיווק, עלות ואיכות התוכנית. תוכניות פיילוט להגברת ההשתתפות בשנת מכינה מצאו שכאשר חסמים אלה מצטמצמים, מספר הנרשמים עולה.⁷⁶ מימון משותף של ממשלת ישראל וארגון הפדרציות היהודיות בארצות הברית הוא דרך להפחית עלויות וליצור שותפויות מקומיות לגיוס מועמדים. יעד סביר יהיה 10 אלפים צעירים יהודים אמריקאים שיירשמו לשנת מכינה מדי שנה, בדומה למספר הישראלים בתוכניות שירות לאומי ותוכניות קדם-צבאיות. יש להרחיב גם את מסלולי הלימוד באנגלית לתואר מלא ולתואר משותף עם מוסד אמריקאי, על מנת להפוך את ישראל למרכז עולמי להשכלה גבוהה עבור העם היהודי, וכן לחזק את הקשרים המדעיים בין האקדמיה הישראלית לארצות הברית.

הרחבת ההזדמנויות לישראלים ללמוד על יהדות ארצות הברית

סקרים רבים חוזרים ומראים כי הישראלים מבטאים קרבה חזקה ליהדות התפוצות ורצון לטפח את הקשר. ואולם נטייה רגשית זו עומדת בסתירה מסוימת לרמת הידע, הנמוכה בדרך כלל, על החיים היהודיים בתפוצות, כולל בארצות הברית. חוסר ההיכרות עם הקהילה היהודית האמריקאית נוגע בעיקר לאורח חיים לא־אורתודוקסי ולעמדות הפוליטיות של הציונות הליברלית. הדבר מוביל לנטייה של ישראלים להמעיט בערך מרכזיותן של היהדות ושל ישראל בזהותם של יהודי ארצות הברית. פערים אלה בידע מחלישים את יכולתה של ישראל לטפח את הקשר עם קהילת התפוצות הגדולה בעולם.

ארגון הפדרציות היהודיות של צפון אמריקה (JFNA), ולעיתים קרובות גם קרן משפחת רודרמן, נהגו במשך שנים לארגן לחברי כנסת ועיתונאים סיורים לימודיים בקהילות יהודיות אמריקאיות. יש לחדש ולהרחיב סיורים כאלה ולהפוך אותם לנוהג קבוע, כך שרוב נבחרי הציבור בישראל ומגוון רב יותר של עיתונאים יוכלו ללמוד ממקור ראשון על החיים היהודיים

76 ראו למשל Elliott Abrams, *If You Will It* (Wicked Sons, 2024)

בארצות הברית. יש להציע סיורים לימודיים גם למעגל ההולך וגדל של מעצבי דעת קהל כמו בכירים בממשלה, נשיאי אוניברסיטאות, מנהיגים עסקיים וראשי מוסדות רפואה ותרבות. המלצה נוספת היא להרחיב את החינוך בנושא התפוצות לכל הישראלים. ניתן לעשות זאת על בסיס תוכנית ההכשרה של הסוכנות היהודית למנהלי בתי ספר ציבוריים. אפשר לפתח מערכי חינוך בנושא יהדות התפוצות וללמד אותם בבתי ספר תיכוניים בישראל, במכינות קדם-צבאיות, בתוכניות שירות לאומי ובצה"ל. יש לעודד ארגוני חברה אזרחית להוציא לפועל תוכניות בנושא יהדות התפוצות, שיסתמכו על תרומת הרשת הענפה של עולים בישראל. לבסוף, מומלץ לתמוך בחשיפה ציבורית רחבה לחיים היהודיים בארצות הברית באמצעות טלוויזיה, קולנוע ואמצעי מדיה אחרים, כמו למשל המיני-סדרה זוכת השבחים 'היהודי החדש'.

התחום הפוליטי

הרחבת הפנייה לכלל ארגוני השדולה הפרו-ישראלית

כאמור, ארגוני השדולה הפרו-ישראלית מאבדים את השפעתם במסדרונות השלטון בארצות הברית. היחלשות השדולה נובעת ממגמות מאקרו-חברתיות שלארגונים הקהילתיים יש שליטה מועטה עליהם, אך גם ממחלוקות פוליטיות פנימיות. בצד החיובי, הקשת הרחבה של ארגוני שדולה, מהימין דרך המרכז ועד המחנה הליברלי, מבטיחה שלכל יהודי אמריקה המגדירים את עצמם כתומכי ישראל יש אפשרות לקדם את סדרי העדיפויות שלהם ולהרגיש שיש להם ייצוג.

גם הארגונים הקטנים בכל אגף מסוגלים להפעיל השפעה פוליטית ממוקדת בתוך הפוליטיקה האמריקאית שנעשית מקוטבת יותר ויותר. ארגונים כמו ג'יי סטריט, למשל, מצליחים להשפיע במפלגה הדמוקרטית, על רקע הירידה בהשפעת איפא"ק. בקצה השני של הקשת, ארגון ציוני אמריקה יכול לגייס תמיכה מחוגים שעבורם איפא"ק נחשב מרכז או ליברלי מדי.

גורמים ממשלתיים ולא-ממשלתיים בישראל צריכים לפעול להתמודדות עם מגמות הקיטוב בשדולה הפרו-ישראלית, ובמקביל להמשיך ליהנות מיכולתה לשלב ציבורים מגוונים. ניתן להשיג זאת דרך שמירה על תקשורת פתוחה ושיתוף פעולה עם כל המחנות ברשת

ארגוני השדולה, תוך ציפייה כי כלל הארגונים ישמרו על עקרונות בסיסיים המשקפים את האינטרסים הלאומיים המרכזיים של ישראל.⁷⁷

ההזדמנויות שמגלמת עבודה עם כלל ארגוני השדולה עבור ישראל גוברות בעינינו על המחיר שהיא עלולה לשלם בגין הרחבת השית. לשם כך, על ישראל להכיר בכך שחלק מהארגונים ימשיכו לבקר את המדיניות הישראלית מימין או משמאל, כחלק ממטרתם לקדם את סדרי העדיפויות של ציבור תומכיהם. המציאות של הדינמיקה הפוליטית המפלגתית בארצות הברית והמחלוקות בקרב הקהילה היהודית האמריקאית סביב המדיניות הישראלית הופכות את החזרה לשדולה מאוחדת כמעט לבלתי אפשרית. ישראל חייבת להסתגל למציאות החדשה והיא יכולה להפיק תועלת מהאפשרויות שנוצרות באקלים הנוכחי.

ייצוג הולם לחששות של יהודי ארצות הברית בתהליכי קבלת החלטות

טוב תעשה ישראל אם תושיט יד למגוון רחב של ארגונים המייצגים את יהדות ארצות הברית, ולכן עליה לשאוף להרחיב את ההזדמנויות של יהודים אמריקאים לבטא את דעותיהם ואת האינטרסים שלהם במסגרת גופי קבלת ההחלטות בישראל.

יהודי ארצות הברית משתתפים במספר מוסדות לאומיים הנמצאים שליטה ממשלתית חלקית (למשל, הקונגרס הציוני העולמי, חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית), והם מיוצגים דרך המשרדים הישראליים של כמה מהארגונים היהודיים הגדולים (כמו איפא"ק, הוועד היהודי-אמריקאי, ארגון הפדרציות היהודיות). נוסף על כך, בעת הצורך יש למנהיגים יהודים אמריקאים בכירים ערוצים בלתי פורמליים ליצירת קשר עם גורמים ישראלים רשמיים. ואולם מסגרות ההתייעצות הקיימות אינן מצליחות לתת ייצוג ראוי לדעות, לצרכים ולאינטרסים של יהודי ארצות הברית. דוגמה לכך היא ביטול ההשתתפות של רוב הארגונים היהודיים האמריקאיים הגדולים בכנס הבינלאומי שיזם משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות, בשל העובדה שהמשרד הזמין לכנס מפלגות ימין קיצוני מאירופה. דוגמה נוספת היא כישלון הממשלה בישראל לכלל אורך המלחמה בהתייחסות לחשש שהביעו מגזרים נרחבים בציבור

77 עקרונות כאלה עשויים לכלול: 1) שמירה על מערכת היחסים המיוחדת בין ארצות הברית לישראל והשקעת מאמצים בחיזוקה בטווח הארוך כאינטרס לאומי משותף וחיוני; 2) שמירה על זהותה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, בהתאם לחוקי היסוד שלה ומגילת העצמאות; 3) הגנה על ביטחון ישראל על ידי שמירה על היתרון הצבאי האיכותי שלה, בהתאם להתחייבויות הקונגרס האמריקאי הקיימות; 4) כיבוד התהליך הדמוקרטי בישראל על ידי התחשבות רצינית ומכבדת בעמדות הממשלות הנבחרות של ישראל ובנקודות המבט של ציבור הבוחרים הישראלי.

היהודי האמריקאי בנוגע לסוגיות של סיוע הומניטרי, פגיעה באזרחים שאינם לוחמים ואלימות מתנחלים בגדה המערבית.

מיסוד ואימוץ קולם של מנהיגים יהודים אמריקאים במרכזי קבלת החלטות של ממשלת ישראל עשויים לאפשר להם להשפיע על החלטות מדיניות מסוימות. חשוב מכך, הדבר ייתן מענה לתחושה הקשה של מנהיגים יהודים אמריקאים, כפי שהובעה בראיונות שערכנו, כי יהדות התפוצות שקופה בעיני המנהיגות הפוליטית הישראלית.

יש מספר מסגרות אפשריות למיסוד ולאימוץ הייצוג של יהודי ארצות הברית, כמו למשל גוף רשמי שיפעל בבית הנשיא, או השתתפות קבועה של ארגונים יהודיים גדולים בישיבות של ועדות כנסת רלוונטיות (למשל, ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות). מסגרת אפשרית נוספת תהיה ועדה בין-פרלמנטרית של חברי כנסת וראשי ארגונים יהודיים גדולים. הצעות אלה נועדו לבניית מסגרות לדיאלוג ולהשמעת קול ולא למתן זכות הצבעה, שצריכה להיות שמורה לאזרחי ישראל היהודים והלא-יהודים. יש לפתח את המסגרות החדשות המוצעות בכהונת הממשלה הבאה.

שילוב האינטרסים והחששות של יהדות התפוצות בקבלת ההחלטות בישראל יכול להיעשות גם דרך פעילותם של עובדי ציבור ישראלים. אנחנו סבורים שיש צורך בהקמת גוף מקצועי בתוך אחד ממשרדי הממשלה שהוא חלק מהקבינט (כמו משרד החוץ או המשרד לעניינים אסטרטגיים), שתפקידו יהיה לייצג לממשלה בדרגים הגבוהים ביותר ובאופן שוטף בנוגע להשלכות של החלטות על יהדות התפוצות.⁷⁸

תכנון ומימון

קביעת אסטרטגיה לאומית למאבק באנטישמיות

במהלך השנתיים ויותר של המלחמה גברה האנטישמיות ברחבי אירופה וצפון אמריקה. בארצות הברית היא התפשטה במהירות מהשוליים הקיצוניים של השמאל והימין אל תוך הזרם המרכזי. על פי חוק הלאום משנת 2018 יש לישראל אחריות משפטית להבטחת רווחתם של יהודים שמהווים מטרה בשל יהדותם, והיא עושה זאת באמצעות שורה של גופים ממשלתיים המנטרים איומים, אוספים ומנתחים נתונים ומפרסמים דוחות. ארגונים ממשלתיים ולא-

78 ההצעה להרחיב את המנדט של ועדות הכנסת כך שיאפשר מפגשים קבועים עם מנהיגים יהודים בתפוצות מופיעה בהערכה השנתית של המכון למדיניות העם היהודי לשנת 2025. להצעה להקים גוף מקצועי בתוך משרד בכיר להערכת השפעת החלטות הממשלה ראו אסף אוריון ושחר עילם (עורכים), **יהדות ארצות הברית והביטחון הלאומי של ישראל**, המכון למחקרי ביטחון לאומי, 2018.

ממשלתיים מספקים גם הדרכה ביטחונית וסיוע לקהילות יהודיות בתפוצות, אך פעילויות אלו מפוזרות על פני מספר סוכנויות ומשרדים ומתנהלות ללא תכנון ותיאום כמעט. ישראל אכן חתומה על הברית הבינלאומית לשימור זכר השואה (IHRA), אך היא בין המדינות החתומות היחידות שאין להן אסטרטגיה לאומית למאבק באנטישמיות. אימוץ מדיניות כזו יאפשר לישראל להפגין את מחויבותה במסגרת חוק הלאום ואת הסולידריות שלה עם קהילות יהודיות בתפוצות.

בניגוד למדינות אחרות החתומות על IHRA, האסטרטגיה הלאומית של ישראל בנושא אנטישמיות צפויה להתמקד בנעשה מחוץ לגבולותיה, כלומר בדרכים לגרום למדינות ולארגונים לא־ממשלתיים לקבל אחריות למאבק באנטישמיות. כך תוכל ישראל להתמקד באסטרטגיות שמוטב כי מדינה ריבונית תפעל לפיהן, ולא ארגוני קהילות בתפוצות. עם זאת נדרש שהאסטרטגיה גם תעריך את הדרכים שבהן מדיניות של ישראל אפשרה לגורמים אנטישמיים מימין ומשמאל לזכות בקהלים חדשים ולהרחיב את השפעתם. עליה לבחון כיצד החלטות מדיניות מרכזיות של ישראל בנוגע למוסדות דמוקרטיים, שלטון החוק והביטחון הלאומי השפיעו על כוחן והיקפן של תנועות אנטישמיות בחו"ל, ולדרוש כי קובעי מדיניות ישראלים ישקלו את ההשלכות הללו.

לבסוף, יש לגבש את המדיניות הלאומית למאבק באנטישמיות תוך התייעצות עם ארגונים יהודיים בתפוצות. עליה להיות על־מפלגתית וניטרלית מבחינה פוליטית, ויש לפתח אותה כך שתיושם ברצף גם במקרה של חילופי שלטון בישראל. כמו כן עליה לעודד שיתוף פעולה בין גופים ממשלתיים וארגונים לא־ממשלתיים העוסקים בנושאים הקשורים לאנטישמיות.⁷⁹

יצירת מסגרת עבודה ארוכת טווח למימון ותכנון

במבט כולל נראה כי ארגונים ממשלתיים ולא־ממשלתיים בישראל הפועלים בנושאים הקשורים ליהדות ארצות הברית מתנהלים כמעט ללא שום אסטרטגיה משותפת וללא ודאות תקציבית. כדי ליישם ביעילות את היוזמות המתוארות במסמך זה נדרשים תכנון ארוך טווח, תיאום משופר ותקציב חזוי. יש להקצות תקציב רב־שנתי לדיפלומטיה ציבורית, לתוכניות של למידה חווייתית והשכלה גבוהה בישראל ולתוכניות הסברה על יהדות התפוצות. יידרש מימון גם לפיתוח ויישום של אסטרטגיה לאומית למאבק באנטישמיות. יש ללוות כל מימון כזה בהוראות חוק המחייבות לכנס התייעצויות סדירות בין גופים ממשלתיים ולא־ממשלתיים מרכזיים, לצורך תיאום ותכנון אסטרטגי.

79 המכון למדיניות העם היהודי מפתח טיוטת אסטרטגיה שתוכל לשמש מודל.

סיכום

ישראל מסתמכת על קהילה יהודית אמריקאית חזקה ומשגשגת, שתמשיך לתמוך באינטרסים הלאומיים המרכזיים של המדינה היהודית. עם זאת, כפי שהראינו, הקהילה היהודית האמריקאית מגלה סימנים רבים של היחלשות פנימית והידרדרות במעמדה החברתי, והקונצנזוס המוחלט כמעט של תמיכתה ישראל כבר אינו מובן מאליו. מוטב שישראל תפעל ככל יכולתה על מנת להפוך את המגמות המזיקות הללו.

אסטרטגיה ישראלית מקיפה חייבת להתחיל במדיניות לאומית: חובה על ישראל לשקם את המוניטין שלה בארצות הברית כמדינה מחויבת לדמוקרטיה ולשלטון החוק, מאזנת בין כוח צבאי ליוזמה דיפלומטית ושואפת לביטחון ולשלום עם שכנותיה. לצד מדיניות פנימית, אזורית וגלובלית שתקדם ערכים אלה, ישראל חייבת להחיות את הדיפלומטיה הציבורית שלה ולתת עדיפות לדיאלוג עם הקהילה היהודית האמריקאית.

ישראל צריכה להכפיל את מאמציה ולהשקיע בייחוד בתוכניות בתחום החינוך ועיצוב הזהות של בני נוער וצעירים יהודים אמריקאים בישראל, שהצלחתן מוכחת. לצד השבת מספר המשתתפים המרבי האפשרי לקדמותו בתוכניות הלימוד קצרות הטווח, על ישראל לשאוף להפוך למרכז עולמי להשכלה גבוהה עבור העם היהודי. החוויה החינוכית בישראל תהפוך שוב לטקס מעבר, ובכך תסייע לישראל לבסס את התמיכה החזקה של יהודי ארצות הברית גם בדורות הבאים.

יש להרחיב את הידע של הישראלים על החיים היהודיים בתפוצות ועל הרגישות אליהם. ישראל יכולה לעשות זאת באמצעות יוזמות שיתמקדו באליטות ובציבור הרחב גם יחד, ובעזרת גופים ממשלתיים חדשים שיוקמו כדי להבטיח שקולם של יהודי התפוצות יישמע היטב במסדרונות הממשלה. עליה גם לקיים דיאלוג מכבד עם הקהילה היהודית ועם מגוון רחב של ארגוני השדולה הפרו־ישראלים הפועלים בארצות הברית, כולל ימין־מרכז ושמאל־מרכז.

לבסוף, על ישראל לפתח יכולות תכנון, מימון ותיאום ברמה שהולמת את חשיבות המשימות שלפניה. ישראל זקוקה למדיניות לאומית בנושא אנטישמיות, ועליה לפתח אותה בתיאום עם ארגונים יהודיים בתפוצות. יש לתקצב בצורה הולמת את יוזמות החינוך שעליהן המלצנו ולהקצות מימון רב־שנתי שיאפשר תכנון ארוך טווח. נדרש גם תיאום יעיל

יותר בין כלל הגופים הממשלתיים והלא־ממשלתיים השונים המרכיבים את האקוסיסטם של העמיות היהודית בישראל.

הברית של ישראל עם הקהילה היהודית האמריקאית היא נכס ביטחוני לאומי המסייע למימוש זהותה של ישראל כמדינת הלאום של העם היהודי. באמצעות חזון, השקעה ועבודה קשה תוכל ישראל להעניק תרומה חיונית לעתיד יהודי ארצות הברית ולברית בין הקהילות היהודיות הגדולות בעולם.

הקהילה היהודית בארצות הברית היא נכס אסטרטגי לביטחון הלאומי של מדינת ישראל. לאורך השנים, לרבות במהלך המלחמה בעזה, פעלו יהודי ארצות הברית להבטחת תמיכה דיפלומטית וצבאית חיונית לישראל בתוך ארצות הברית, וגייסו תרומות נחוצות עבור החברה האזרחית וארגונים ללא כוונת רווח בישראל. ואולם יכולתם של יהודי ארצות הברית להעניק תמיכה כזו בעתיד מוטלת בספק בשל שורה של התפתחויות, בהן היחלשות המוסדות הקהילתיים של יהדות ארצות הברית, מחלוקות גוברות סביב מדיניות ישראל והתגברות האנטישמיות והעוינות כלפי ישראל בחברה האמריקאית הרחבה.

מזכר זה מתאר את התמורות המתחוללות ביהדות ארצות הברית וממליץ על קווי מדיניות שישראל צריכה לאמץ כדי לסייע בחיזוק הקהילה, לשקם את תמיכתה הרחבה בישראל ולבצר את השותפות בין המדינה היהודית לבין קהילת התפוצות הגדולה בעולם.

טד ששון הוא חוקר בכיר מטעם קרן משפחת רודרמן במכון למחקרי ביטחון לאומי. הוא משמש גם כפרופסור ללימודי יהדות ע"ש קורט ואלזה זילברמן במכללת מידלברי.

אבישי בן ששון-גורדיס הוא חוקר בכיר מטעם קרן משפחת רודרמן במכון למחקרי ביטחון לאומי ומנהל המרכז למחקר ולמדיניות יחסי ארצות הברית-ישראל במכון.